POMURSKI VESTNIK

GLASILO SOCIALISTIČNE ZVEZE DELOVNEGA LJUDSTVA ZA POMURJE

Leto VII. — Štev. 28. Murska Sobota, 14. julija 1955 Cena din 10.—

POMURJE PRED VELIKIM DOGODKOM

20. julija bo izvoljen novi OLO Murska Sobota

Prejšnji teden, v sredo 6. julija, je bilo v M. Soboti posvetovanje predstavnikov iniciativnih odborov bodočih desetih velikih občin v Pomurju. Sejo je vodil tajnik OLO tov. Ludvik Raposa, ki je uvodoma nakazal nekatere probleme, nakar so o doslejšnjem delu iniciativnih odborov poročali njih predstavniki. Tako je razprava zajela predvsem vprašanja, katera bodo morali iniciativni odbori rešiti neposredno pred bližnjim dokončnim formiranjem bodočih občin — komun.

Večina iniciativnih odborv, ki so bili v Pomurju izvoljeni že prejšnji mesec, se dobro uveljavlja v svojem delu. Zlasti velja to za odbore v M. Soboti, Ljutomeru, Radgoni, Beltincih, Lendavi, pa tudi ostali uspešno delajo. Pri vseh občinah že delujejo komisije za kadre, tehnično ureditev in statut. O kandidatih za bodoči odbor so že povsod razpravljali, prav tako tudi o sestavi svetov.

Tu je treba omeniti mnenje iniciativnega odbora v M. Soboti, kjer menijo, da bi bilo zaradi obsežnosti bodoče velike občine deset svetov premalo in zaradi tega predlagajo še svet za urbanizem. Glede upravne ureditve nove občine pa menijo, da naj bi na sedežu občine delovali štirje oddelki. Priprave v M. Soboti potekajo najbolje, podbono pa velja tudi za občine Ljutomer, Lendava, Radgona in Beltinci.

Kako pa bo s kadri v bodočih občinah? V glavnem so komisije za kadre že izbrale ljudi, ki bi bili sposobni prevzeti delo v novih občinah. Po podatkih, s katerimi razpolaga okrajna komisija, je v Pomurju okrog 600 uslužbencev, ki jih bodo lahko namestili v bodoči upravni aparat okrajnega in občinskih ljudskih odborov. Vendar so to uslužbenci s povprečno strokovno izobrazbo, pri čemer občutno primanjkuje gospodarskih strokovnjakov in pravnikov. Težave so tudi pri posameznih občinah, kjer nimajo primernih upravnih prostorov in stanovanj za bodoče uslužbence.

Volitve novega Okrajnega ljudskega odbora za Pomurje bodo že prihodnji teden in sicer v sredo 20. julija, volitve v nove občinske odbore pa med 1. in 10. avgustom. Okrajni zbor novega OLO Murska Sobota bo štel 60 odbornikov, zbor prvizvajalcev pa 45 odbornikov.

Nove občine v Pomurju pa bodo imel sledeče število odbornikov:

Murska Sobota 40, Lendava 40, Ljutomer 37, Beltinci 35, Radgona 37, Martjanci 27, Petrovci-Šalovci 23, Grad 21, Cankova 21 in Videm ob Ščavnici 21 odbornikov.

Pri izbiri kandidatov iniciativni odbori sodelujejo z množičnimi organizacijami, predvsem s SZDL, in tako uveljavljajo široko demokratičnost pri tem pomembnem delu.

Ne moremo pa ob tem mimo stališč nekaterih podeželskih občin, katerih iniciativni odbori stremijo za čim manjšim številom svetov v občinah, češ da bi ti sveti povzročili občini stroške, katerih ne bi zmogla. Takšno gledanje je seveda napačno, saj ovira demokratično obliko upravljanja bodočih občin.

OD TEDNA DO TEDNA

Teden sestankov, posvetovanj, mednarodnih konferenc... Tako bi lahko označili preteklih sedem dni. Medtem ko so posvetovanja Zahoda o konferenci »štirih velikih« še vedno v ospredju — čez teden dni bo Ženeva doživela »ognjeni krst« —, spremljajo diplomatski in politični krogi tudi ostale pojave v svetu, ki so z Ženevo več ali manj povezani in igrajo v trenutnem popuščanju mednarodne napetosti izredno vlogo.

Toda lotimo se samih dogodkov! Po svojem enotedenskem obisku Jugoslaviji se je indijski ministrski predsednik Nehru napotil najprej v Italijo, nato pa v Anglijo. Potovanje priznanega borca za mir in miroljubno sodelovanje po Evropi — pred tem je obiskal še Moskvo, Prago in Varšavo — prevevajo ideje o prijateljskem sožitju med narodi ne glede na družbeno in gospodarsko ureditev. Kaže, da se doslej še ni nikomur posrečilo tako dločno in nepristransko odpraviti predsodkov, ki so več kot deset let ločili svet med seboj, kot prav njemu. »Zdi se mi, da smo ne le v Evropi, temveč po vsem svetu na zgodovinski prelomnici«, je izjavil novinarjem na tiskovni konferenci v Londonu. »Od hladne vojne in mednarodne napetosti se obračamo k svetovnemu miru.«

Politika dejavnega sožitja, za katero se na vso moč zavzema tudi naša država, z veliko naglico osvaja svet. Zanjo se ne ogrevajo samo tisti narodi, ki so pred drugo svetovno vojno čutili kolonialni jarem na svojih plečih, temveč tudi mnogi predstavniki onih držav, ki so v preteklosti odgovorne za tako stanje. Namesto smrti in uničenja, ki jo utegne sejati nova svetovna vojna po vsem svetu, prihajajo politiki z načrti o tesnejšem medesebojnem sodelovanju, ki naj temelji na načelih Ustanovne listine OZN. Kot podlaga zanje pa naj služi — medsebojno zaupanje.

Indijski premier je osebnost, ki skuša zgraditi mostove tam, kjer so jih blokovske težnje v preteklosti porušile ali pa močno omajale. Zgraditi jih hoče tam, kjer jih doslej še sploh ni bilo. Pri tej veliki in odgovorni nalogi je naletel tudi na popolno razumevanje Jugoslavije, njenega vodstva in njenih narodov. Indijsko-jugoslovanski razgovori v Beogradu in na Brionih so rodili skupno izjavo Tito - Nehru, v kateri je aktivno sožitje dobilo ponovno potrdilo. Oba državnika sta poudarila potrebo po splošni razorožitvi, prepovedi atomskega orožja in konstruktivnem reševanju spornih vprašanj. Mirnodobska uporaba atomske energije bi lahko znatno pomagala pri razvoju slabo razvitih dežel. Potrdila sta svojo privrženost idejam Združenih narodov ter odprla pot še tesnejšemu in širšemu medsebojnemu sodelovanju.

Nadaljevanje na 2. strani

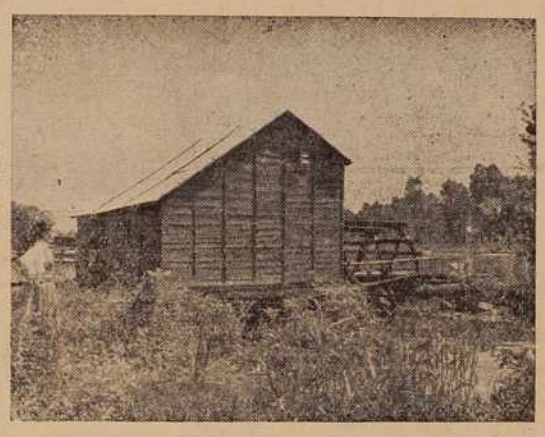

Lepo je ob Muri — pri starem mlinu, ki ve povedati toliko čudovitih zgodb o ljudeh ob bregovih reke.

Foto Kološa

PRED DNEVOM VSTAJE
PARTIZANSKE PATRULJE
tudi letos na pohodu

Letošnji pohod že tradicionalnih partizanskih patrulj bo še posebej pomemben, saj bo posvečen ne le vsakoletnemu praznovanju Dneva vstaje, temveč tudi deseti obletnici osvoboditve. Tega se zaveda tudi okrajno vodstvo Zveze borcev NOV, tako v M. Soboti kakor v Ljutomeru, in daje tem pohodom primeren poudarek.

Po Prekmurju bodo krenile kar štiri patrulje, v vsaki po 20 bivših partizanskih borcev, ki bodo šle iz Cepinec, Rogaševec, Pinc in Prosenjakovec proti Murski Soboti. Patrulje bodo prispele v M. Soboto na Dan vstaje, 22. julija dopoldne. Po sprejemu patrulj in zborovanju na Trgu zmage pa bodo udeleženci zborovanja in borci partizanskih patrulj obiskali partizansko kočo v Motvarjevskem gozdu, kjer je bila leta 1944 ustanovljena I. Prekmurska partizanska četa. Pri koči predvidevajo taborjenje in pester partizanski kulturni spored.

SPOMINSKE PLOŠČE PADLIM PARTIZANOM

V nedeljo, 3. julija, so pri Gančanih v Prekmuriu, na kraju, kjer je v noči med 17. in 18. oktobrom 1941 padel narodni heroj Štefan Kovač, odkrili spominsko ploščo, prvo izmed mnogih, ki jih bodo še odkrili v teh dneh pred Dnevom vstaje na podobnih mestih, v spomin padlim borcem Prekmurja.

Ob slovesnosti v Gančanih je zbranim spregovoril o liku heroja Marka — Stefana Kovača predsednik Okrajnega odbora Zveze borcev tovariš Rapl Rudi - Savo, nakar je odkril spominsko ploščo in jo predal v varstvo Občinskemu ljudskemu odboru tovariš Martin Sreš, predsednik Občinskega odbora ZB NOV Beltinci. Istega dne so odkrili v bližini Bratonec spominsko ploščo partizanskemu borcu in aktivistu Jožetu Čehu - Poldetu, ki je padel 14. februarja 1945, zadet od krogle okupatorja. Na obeh svečanostih se je zbralo precej ljudi iz bližnje okolice.

800 mladincev bo taborilo

V tem mesecu bo v ljutomerskem okraju veliko taborjenje mladincev predvojaške vzgoje. V dveh izmenah bo taborilo 800 mladincev. V dopoldanskem času bodo imeli vojaške vaje, popoldanski čas pa bodo izkoristili za izobraževalno in kulturno delo. V tečaju za slabo pismene, dramatski skupini, telesnovzgojni in drugih sekcijah bodo skušali kmečkim mladincem posredovati vse tisto, česar se v osnovni šoli niso naučili.

Za 22. julij — praznik vseljudske vstaje v Sloveniji — pa bodo priredili v okolici Ljutomera večji manever in vojaško parado.

Prepričani smo, da bodo kmečki mladinci marsikaj pridobili na taborjenju, kar jim bo prav gotovo mnogo koristilo, ko bodo oblekli vojaško suknjo. Ta čas pa ni več daleč. (nb)

Ekipa Centralnega higienskega zavoda bo
proučevala ljudsko prehrano v Pomurju

Lani ob proslavi 20-letnice Ljudske pravice je bilo sklenjeno, da bo v Pomurju potrebno raziskati ljudsko prehrano in njen vpliv na zdravje oziroma na obolelost. V skladu s tem sklepom se je Centralni higienski zavod odločil, da bo letos med 13. in 31. julijem posebna ekipa obiskala pomurske vasi in natančno proučila, kako se ljudje hranijo, posebno pa še starčki in otroci. Na osnovi te študije bo možno preusmeriti prehrano, kajti naša doba zahteva, da se človek hrani zadostno, kalorično in da ima hrana dovolj varnostnih snovi, poleg tega pa še zahteva, da živila čimbolje izrabimo. Seveda so to še dalekosežni načrti, vendar pa moramo misliti nanje že sedaj in se po možnosti tudi ravnati po njih.

To bo prva tovrstna akcija v Pomurju, čeprav je že univ. prof. Vilko Novak v svoji knjigi Ljudska prehrana v Prekmurju etnološko obdelal to vprašanje za levi breg Mure. Akcijo bodo izvedli na osnovi anket in sicer v vseh štirih značilnih predelih Pomurja: na Goričkem, Ravenskem, Dolinskem in v ljutomerskem okraju. V Prekmurju bo ekipa obiskala Melince, Dobrovnik, Dolino pri Lendavi, Bakovce, Dolnje Slaveče in Adrijance, v ljutomerskem okraju pa Radomerščak in Moto.

V vsaki vasi bodo izbrali 20 družin, ki štejejo povprečno po 10 članov. Vsak član anketne skupine bo zbiral podatke o štirih družinah sedem dni. V začetku bo stehtal ročne zaloge in popisal družino, nato bo pa vsak dan stehtal živila, ki si jih je gospodinja pripravila za kuho in zapisal jedilnike. To delo bo zelo naporno, podrobno bo potrebno raziskati prehrano, zato je pa tudi potrebno, da gospodinje anketerkam popolnoma zaupajo, kajti že zaradi najmanjšega nezaupanja bi bilo vse delo zaman.

To raziskovanje bo istočasno v štirih vaseh. Vsi člani anketiranih družin bodo tudi zdravstveno pregledani, ekipa, ki bo raziskovala, bo pa brezplačno nudila prvo pomoč pri nezgodah, delila bolnim nekatera zdravila in dajala razne zdravstvene nasvete. Poleg tega bo v izbranih vaseh prirejala zdravstvena predavanja, predvajala zdravstvene filme in organizirala posvetovanja.

OBVESTILO BRALCEM IN SODELAVCEM!

Ker v prejšnji, svečani številki Pomurskega vestnika, izišli ob I. Pomurskem tednu, zaradi trenutnega pomanjkanja papirja nismo mogli objaviti vseh prispevkov naših sodelavcev, sporočamo vsem našim bralcem, predvsem pa sodelavcem, da bomo vse napisane in prejete prispevke za omenjeno številko objavili v prihodnji in naslednjih številkah.

Tako objavljamo danes prispevke o razvoju telesne vzgoje in športa, v prihodnji številki, posvečeni obenem Dnevu vstaje, in ki bo nekoliko obširnejša od rednih, pa bomo objavili prispevke naših zdravstvenih sodelavcev; tako med drugim zanimiv prispevek dr. Leice Sedlaček — O razvoju soboške bolnišnice, članek dr. Jožeta Pečana — O borbi proti trahomu v Prekmurju, prispevek dr. Anice Gregorc-Kastelčeve — Umrljivost otrok v Prekmurju in še nekaj zanimivih in poučnih člankov.

Uredništvo

LETOŠNJI UČNI USPEHI V PREKMURSKIH ŠOLAH

Letos se je šolsko leto končalo 20. junija. Ob zaključku so imeli na vseh šolah manjše ali večje proslave, najboljši učenci pa so dobili knjižne nagrade.

Povprečno je letos v prekmurskih osnovnih šolah uspešno končalo razrede 81,68 odstotkov učencev. Ta uspeh je skoraj za 6 % boljši od polletnega, zato smo lahko z njim tudi zadovoljni, zlasti če pomislimo, da je od 10.020 učencev 133 neocenjenih, ker niso redno obiskovali šole. Večina teh otrok so cigani in takozvani »pastirčki«. V prihodnjem šolskem letu bomo morali tudi te otroke vključiti v šolo. Njihov šolski obisk je skoraj povsod odvisen od staršev, ki pa še vedno premalo razumejo pomen izobrazbe svojih otrok.

Zanimiva pa je srednja ocena iz vseh predmetov 3,47, ki nam kaže, da naši otroci dobro obvladajo snov in da bi le z malo večjim trudom večina končala s prav dobrim uspehom. Hkrati pa tudi dokazuje, da naši učitelji uspešno posredujejo znanje celotnim razrednim kolektivom, kar je v družbenem pogledu izredno važno. Obvezna šola ne sme skrbeti samo za napredek nadarjenih, ampak mora izobraževati in vzgajati vse.

Zelo se je popravil učni uspeh na nižjih gimnazijah, saj je ob zaključku šolskega leta izdelalo 13 % dijakov več kot ob polletju in tako je v nižjim gimnazijah uspešno končalo razrede 67,02 odstotka. V IV. je končalo 318 dijakov.

V višjih razredih gimnazije v Murski Soboti je izdelalo 71,22 % vseh dijakov; maturo je opravljalo 20 dijakov, od teh pa imajo 3 popravne izpite. P. F.

SILOVITO NEURJE NAD PREKMURJEM
kakršnega že dolgo ni bilo

Še nedavno tega smo poročali o točki, ki je precej prizadela nekatere kraje na Goričkem, pred dnevi pa je povzročilo precejšnjo škodo, sicer brez toče, silovito neurje, ki je v ponedeljek, 4. julija v zgodnjih večernih urah zajelo skoraj ves ravninski predel Prekmurja. Ljudje pravijo, da tako močnega neurja ni bilo že leta nazaj.

V M. Soboti je strela udarila v reklamni stolp I. Pomurskega tedna na Trgu zmage, poškodovanih pa je bilo tudi več telefonskih napeljav, drogov ipd. V okolici mesta je neurje povzročilo ponekod tudi škodo žitu, pri Murskih Črncih pa je med nevihto strela ubila kmeta Alojza Gomboca in jegovega konja, ko sta se vračala s polja.

Nevihta ni šla brez posledic tudi čez naftina polja pri Lendavi. Strela je udarila v velik rezervoar nafte, pri čemer je izbruhnil požar, ki je divjal malone vso noč. Na kraj požara so takoj prispeli gasilci iz Lendave, Čakovca in drugih krajev, ki pa so v glavnem lahko le branili v bližini stoječe naprave. Požar so gasili s posebno peno, katere pa je zmanjkalo, tako da so morali poklicati pomoč iz Zagreba. V požaru, ki so ga uspeli omejiti šele proti jutru, je zgorelo okrog 6 vagonov nafte, uničen pa je bil tudi rezervoar. Le pravočasni in vztrajni pomoči gasilcev se je zahvaliti, da ni nastala še večja škoda.

VREMENSKA NAPOVED
za čas od 15. do 24. julija:

Nekako do 18. julija neugodno vreme s pogostimi padavinami. V nadaljnjem poteku povečini jasno in vroče poletno vreme. Začasno poslabšanje, oziroma nevihtne padavivine se pričakujejo okoli 24. julija, nakar se bo lepo vreme nadaljevalo.

Iz razprave na Okrajni konferenci SZDL

Koristni napotki za delo v bodočnosti

Že v prejšnji številki smo obširno poročali o konferenci SZDL za Pomurje, ki je bila 25. junija v Murski Soboti. Zadnjič smo objavili predvsem referat predsednika Okrajnega odbora SZDL tovariša Miloša Ledineka, danes pa objavljamo nekaj mnenj iz razprave, v kateri sta se med drugimi oglasila tudi tov. France Kimovec in dr. Tone Vratuša.

Tov. VANEK ŠIFTAR je najprej spregovoril o seminarjih za vodstva SZDL in ljudske odbornike, poudarjajoč pri tem, da se je tâko vzgojno delo obneslo in da je tudi potrebno. Z njim smo marsikje zbudili osnovne organizacije, ki prej niso vedele kaj početi, posredno pa tudi članstvo, ki je spričo pomanjkanja pobud zaspalo ali pa je bilo v številčnem upadanju. V soboški občini smo na osnovi tez, ki smo jih obravnavali na seminarjih, spoznali, kakšno je pravzaprav stanje v občini. Začeli smo s sedmimi anketnimi komisijami, v katerih je bilo čez 100 ljudi, in z njihovo pomočjo odkrili vrsto problemov, ki jih poprej nismo videli ali poznali. Srečanje z njimi nam je prineslo koristne napotke za to, kam in kako v prihodnosti usmeriti delovanje SZDL. Na seminarjih pa bo treba mnogo več razpravljati o delavskem samoupravljanju.

V zvezi z zdravstvenim zavarovanjem kmečkega prebivalstva je dejal, da je tozadevni osnutek zakona že sestavljen. V njem je med drugim tudi zapisano, da lahko OLO oprosti plačevanja prispevka gospodarsko slabše stoječe kmečke prebivalce na svojem območju. Socialistična zveza bo morala pri tem sodelovati in povedati svojo besedo.

Zdravstveno zavarovanje kmečkega prebivalstva bo dokaj povečalo vlogo kmetijskih zadrug. V osnutku zakona je namreč predvideno osnovno in dopolnilno zavarovanje. Kmetijske zadruge bodo lahko dopolnilno zavarovale svoje člane. Že pri sedanjih gospodarskih možnostih bodo nekatere zadruge to lahko storile; vendar pa je treba raznim nevernim Tomažem, ki bi hoteli ta ukrep prikazati v napačni luči, odpreti oči in z resnico zastreti razpravo v tem smislu: »Nam ni treba nič plačati, če hočejo, naj za to vzamejo denar iz zadružne blagajne.« O teh zadevah bo treba še mnogo razpravljati in priti na čisto, da bo potem odlok OLO resničen rezultat predhodnih posvetovanj in analize v zvezi s tem življenjsko važnim vprašanjem.

Več vzpodbude delavoljnim ljudem

Še več volivcev bomo lahko pridobili za SZDL — je dejal tov. LOJZE ŠTEFANIČ — če bomo članom bolj pomagali, kadar bodo v težavah. Taka pomoč bo namreč zelo vzpodbudna za prve.

Nadalje se bo morala SZDL mnogo bolj zanimati za delo množičnih organizacij, pošiljati vanje svoje člane ter z vzgledi in svojim vplivom pomagati pri izobraževanju naših ljudi. Na konferencah SZDL in sploh v javnosti bo treba več govoriti in pisati o prizadevanju in uspehih naših ljudi na podeželju — posebno še v tistih vaseh, v katerih že imajo kaj pokazati na različnih področjih družbenega delovanja. Z javne tribune izgovorjene besede lahko samo blagodejno vplivajo in vzpodbujajo ljudi za nova prizadevanja in akcije.

NEKAJ O MLADINI, KI ODHAJA IN PRIHAJA

Selekcijsko posestvo v Beltincih opravlja pionirsko poslanstvo v naprednem kmetovanju — je dejal tov. MARTIN SREŠ — vendar pa smo lahko v preteklih letih na tem posestvu zabeležili take pomanjkljivosti, za katere ni moči najti opravičila. Ne morem reči, ali so se namenoma ali pa pomotoma držali takega sistema. Če smo v času žetve in mlačve izračunali zaslužek bolj siromašne družine in ga primerjali z vloženim trudom, smo lahko ugotovili, da so bili delavci zelo slabo plačani. To se v bodoče ne bo smelo ponoviti, kajti človek mora biti svojemu delu tudi odgovarjajoče nagrajen. Drugačen odnos do delavca v tem pogledu pa že diši po izkoriščanju.

Tudi preseljevanje naših šolarčkov onkraj Mure mora biti za SZDL aktualno vprašanje. Brž ko namreč dorase trava, že sklepajo starši z lastniki pogodbe po načelu: ti meni travo, jaz tebi pastirja! Tako zapuščajo šolske razrede številni učenci, med njimi tudi najboljši, kar nikakor ne more koristiti našim vzgojnim prizadevanjem v šolah. Šolarčki - selivci izhajajo največ iz siromašnih vasi ob Muri. Njim bo treba dati več možnosti, da se bodo po šolanju lahko zaposlili v obrtništvu.

Mladina odhaja iz Prekmurja na sezonsko delo in tudi v naša industrijska podjetja širom po domovini. Vendar po normalnem delovnem času ne najde poprišča, na katerem bi se lahko kulturno izživljala. Najti bi bilo potrebno primeren način, da bi to mladino kulturno zaposlili, kajti drugače bodo v njeni okolici še naprej govorili o Prekmurcih, ki jih lahko spoznaš samo v gostilnah, in bodo ti mladi ljudje še nadalje prinašali v svoje rojstne vasi slabe navade, ki podeželski mladini samo škodujejo.

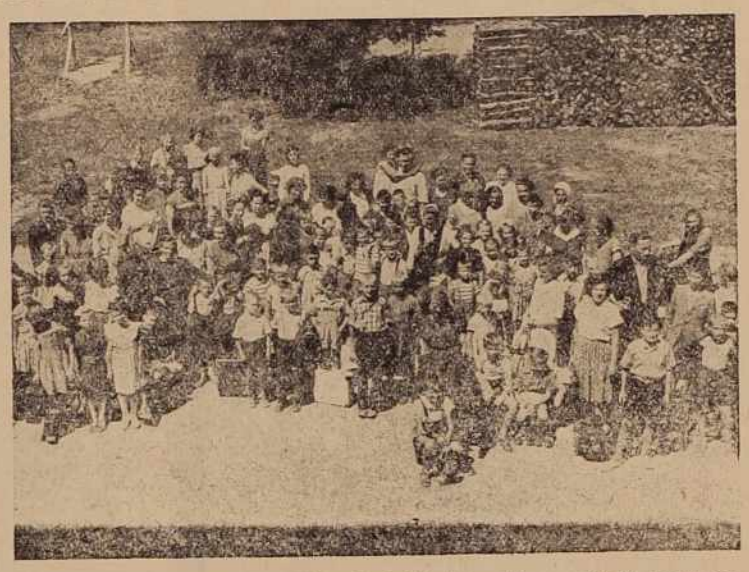

Ena izmed mnogih skupin naših najmlajših, ki so letos preživeli počitnice ob morju

ODBORNIK MORA BITI TOLMAČ IN VZGOJITELJ

Potrebo po seminarjih v naših občinah je utemeljil tov. JOŽE KUHAR s tem, da je odbornikom treba posredovati potrebno znanje, predvsem s področja naše zakonodaje, da bodo lahko pravilno tolmačili zakonske predpise svojim volivcem. Kulturne razmere so v naših vaseh še vedno precej slabše kot v mestih; razliko pa bo moči odpraviti le tako, da bodo odborniki SZDL mobilizirali vse delovne ljudi in jim pravilno prikazovali naš socialistični razvoj.

Kmetijske nadaljevalne šole

naj bi bile obvezne

O družbenem upravljanju v šolstvu in na področju zdravstva in socialnega skrbstva je tov. ALEKSANDER PIRHER dejal, da njegovi organi delujejo že več let in da jim je SZDL dosedaj precej pomagala. Ne moremo pa trditi, da smo za šolske odbore povsod izbrali najboljše ljudi. Na Razkrižju imamo v šolskem odboru človeka, ki je napadel učitelje zaradi tega, ker so morali otroci za božič v šolo. Dosedaj smo premalo pazili na to, kakšne ljudi imamo v teh organih.

Šolski odbori se v glavnem ustavljajo le pri materialnih problemih, čeprav je tudi to potrebno, zlasti še spričo pičlih finančnih sredstev, ki so namenjena za šole, o vzgojnih vprašanjih pa razpravljajo bolj malo. Imamo pa seveda tudi odbore, ki se zanimajo za socialni položaj otrok in znajo analizirati socialne probleme v svojem šolskem okolišu.

Ponekod pušča SZDL šolske odbore ob strani in jim ne pomaga ali pa sodeluje samo pri izbiranju članov, za delo šolskega odbora pa se ne zanima. Saj še menda ni bilo pri nas primera, da bi nekdo poročal na zboru volivcev o delu šolskega odbora. Ni pravega sodelovanja. Pa tudi prosvetni delavci vedno ne doumejo, kakšen pomen in vlogo ima šolski odbor.

Na področju zdravstva in socialnega skrbstva se je marsikaj izboljšalo, vendar pa rešujemo probleme vse preveč odrezano od širšega kroga državljanov. Organi družbenega upravljanja na tem področju tudi ne poročajo o svojem delovanju volivcem, ki so jih izbrali. Posamezni organi celo neodgovorno uporabljajo družb. sredstva.

V zvezi z izobraževanjem šolske mladine je tov. Pirher dejal, da bomo lahko mladino precej odtegnili od sezonskega dela le tedaj, če bomo uveljavili kmetijske nadaljevalne šole in v njih posredovali mladim ljudem potrebno strokovno znanje, da se bodo lahko pozneje zaposlili kje drugje.

Računamo, da bi se v prihodnjem šolskem letu že dalo uvesti obvezne KGŠ. Odbor za šolstvo pri Ljudski skupščini LRS je o tem že razpravljal, vendar pa je dal svoje pripombe tudi zakonodajni odbor, ki meni, da tega problema ni moči urediti z republiškim zakonom. Vemo pa, da mladi in starejši ljudje na deželi zelo vrednotijo te šole in si jih tudi želijo. V prid našemu kmetijstvu bo morala SZDL tem ustanovam bolj pomagati, zlasti še zato, ker verjetno še ne bodo uzakonjene z novim šolskim letom.

ZA TRGOVANJE BREZ VSAKIH POSREDOVALCEV

Tov. KOLOMAN KORPIČ je dejal, da so se KZ znebile nakupovalcev, da pa so pri odkupu sodelovali tudi posredovalci, ki se jih bo treba odkrižati. KZ naj povsem samostojno odkupujejo kmečke dobrine. Zaustaviti moramo tudi nakupovalce, ki hodijo ponoči naokrog in kupujejo pridelke.

Naši zadružniki se zelo zanimajo za zdravstveno zavarovanje, vendar pa se je treba že sedaj vprašati, ali imamo tudi toliko zdravstvenega kadra, da bo zmogel tako velike naloge.

... A POŠTENE ZADRUŽNE USLUŽBENCE PRIMERNO NAGRADITI

Iz razprave tov. FRANCA SITARJA povzemamo naslednje: Naši kmetje že čutijo, da jim je zadruga potrebna, zato je treba sedaj razpravljati še samo o tem, kakšna naj bo ta njihova organizacija, kakor to večkrat poudarjamo, pa čeprav se mi zdi, da jo čestokrat tudi ne znamo pravilno vrednotiti. Tudi naša zakonodaja v tem pogledu še ni povedala vsega; večkrat je notranja organizacija prepuščena poslovodji ali članom odbora, ne pa članstvu, kot bi to moralo biti. Člani naj bi bili vedno ob pravem času obveščeni o vsem, kar se dogaja v zadrugi. To bi bilo mogoče doseči z izrednimi občnimi zbori in celo z mesečnimi sestanki zadružnikov.

Urediti bo treba tudi odnose med voljenimi organi zadruge in delovnimi kolektivi, ki opravljajo v KZ operativno poslovanje. Med prvimi in drugimi so bistvene razlike: prvi v glavnem zasledujejo, drugi pa opravljajo poslovanje; v prvih so večinoma kmetje, v drugih pa uslužbenci, ki bolj poznajo zakonske predpise in uredbe itd. Podoben položaj je tudi v nadzornih odborih; v njih so večinoma kmetje, ki ne poznajo toliko blagajniškega in knjigovodskega poslovanja. Treba je tudi povedati, da zadružni uslužbenci večkrat ne dobijo zaslužene plače, vsaj v tolikšni meri ne, kot njihovi vrstniki v podjetjih. To kajpak po svoje vpliva na njihovo storilnost in prizadevnost.

Prizadevati si bomo morali, da bomo poštene ljudi v zadrugah za njih delo tudi primerno nagradili. Če bomo to storili, sem prepričan, bo odpadlo mnogo primanjkljajev in prestopkov, ki se še vedno pojavljajo v naših zadrugah.

OD TEDNA DO TEDNA

Nadaljevanje s 1. strani

»Nehrujeva pot je pomenila uvod v ženevsko konferenco,« slišimo večkrat na Zahodu. Če pri tem mislijo na njegovo zares miroljubno in človeštvu tako potrebno mirovno poslanstvo, je temu zares tako. Če se bo »veliki četvorici« posrečilo, rešiti nemško vprašanje tako, kakor to ustreza obdobju deset let po vojni, ter kolikor toliko zbližati nazore o splošni razorožitvi in prepovedi atomskega orožja, bo naredil veliko uslugo mednarodnemu miru in varnosti. In prav ti dve besedi tolikokrat ponavljajo ne le milijoni miroljubnih ljudi na svetu, temveč tudi vse pogosteje diplomati, politiki in državniki. Danes ne gre več za kakršno koli propagandno izjavo, temveč za resno hotenje!

V Strasbourgu se je končalo zasedanje evropske posvetovalne skupščine, ki jo sestavljajo poslanci največjih strank v zahodnoevropskih parlamentih. Mnogi govorniki so takoj spočetka poudarili, da bi kazalo evropski svet (zunanjih ministrov) razširiti s predstavniki nevtralnih držav, pa tudi nekaterih iz »vzhodnega« bloka. Posvetovalna skupščina naj bi se povezala z drugimi državami, ki sicer niso članice te skupščine. Tako bi dobila vsesplošen značaj, okrepila bi mednarodno sodelovanje in utrdila mir.

Za nas Jugoslovane so pomembne izjave britanskega zunanjega ministra Mac Millana, naj bi tudi Jugoslavija sodelovala v evropskem svetu. To izjavo so ocenili na Zahodu kot »tiho vabilo«. Vendar se naše vodstvo ne bo odločilo za članstvo sveta, dokler ga bodo še prevevali ostanki »hladne vojne« ali kakršni koli blokovski predsodki.

Gospodarsko - socialni svet OZN zaseda v Ženevi že od 5. julija ter razpravlja o gospodarskem in socialnem položaju na svetu. Govorniki so morali ugotoviti, da so na svetu še velike razlike v življenjski ravni, stanovanjskih in delovnih pogojih, v socialnem zavarovanju, v pismenosti itd. Združeni narodi bi se morali še bolj kot doslej truditi, da bi razlike izginile. Nuditi bi morali nerazvitim državam pomoč za zboljšanje socialnih pogojev. Na to nalogo je navzoče opozoril tudi jugoslovanski predstavnik Popović.

V Italiji so te dni bolehali na vladni krizi in jo tudi z uspehom preboleli. Po daljšem posvetovanju s strankami dosedanje vladne sredine (demokristjani, liberalci, socialdemokrati in republikanci) je demokristjan Segni sestavil kabinet, kateremu prerokujejo boljšo bodočnost kakor dosedanjemu, Scelbovemu. Predvsem je znova povezal stranke sredine in si pridobil njih naklonjenost. Ker je osebno enakomerno porazdelil položaje ministrstev med vsa krila demokristjanov, liberalcev in socialnih demokratov, pričakuje, da vsaj pri teh strankah ne bo imel nobene opozicije. V nekaterih vprašanjih utegne biti napreden. Zato ga bodo bržkone podprli tudi poslanci Nennijeve socialistične stranke, s čemer si bo zagotovil močno večino.

Dva - za naše gospodarstvo važna problema

Družbena kontrola in delavsko upravljanje sta pri nas glavna osnova političnemu sistemu. Delavski sveti in drugi družbeni organi niso v naši socialistični ureditvi samo organi upravljanja, marveč so tudi dolžni, da se na svojem dejavnostnem področju (podjetja, ustanove itd.) in izven pozorišča svojega upravljanja (sindikalne organizacije, SZDL itd.) borijo proti konkretnim slabostim in slabim navadam iz preteklosti. S takim bojem preprečujemo zlo, še preden se lahko pojavi v taki obliki, ki mu daje obeležje prekrška ali kaznivega dejanja.

V našem vsakdanjem življenju pa lahko slišimo najrazličnejše pripombe v zvezi z razvijanjem družbene kontrole in kritike. Nekateri trdijo, da govorimo o družbeni kritiki vse preveč načelno, premalo konkretno. V teh trditvah je morda zrno resnice, vendar ne v tem smislu, kot so o tem na terenu sem in tja razpravljali. Razumljivo je namreč, da v Beogradu, v Ljubljani ali na okrajnih konferencah ni moči kritizirati konkretne slabosti, ki jih zasledimo v naših organizacijah, podjetjih, ustanovah in drugod. Zato je dolžnost naših političnih organizacij in družbenih organov, da socialistična načela in družbeno kritiko prilagajajo konkretni stvarnosti in razmeram na določenem področju, skratka: torišče boja proti slabostim in napakam je v množicah, kajti le tako bomo razvili kritiko v resničen inštrument za vzgojo ljudi. Spričo tega so zmotne pripombe, da zgoraj vse premalo razpravljamo o teh vprašanjih. Saj to v resnici tudi ni mogoče! Te zmote so rezultat slabega poznavanja razmer ali pa nesposobnosti, da bi vodili tako bitko na terenu.

Prav tako je tudi slišati glasove, da smo strpljivi do slabosti in zaradi tega tudi ne kritiziramo. In dalje: zakaj razpravljamo o nepreverjenih zadevah. Posredi sta dve skrajnosti. Prva: zaradi navad iz preteklosti (da se morda ne bi kdo komu zameril) kritiko opuščamo in — druga: včasih tudi pretirano kritiziramo. Take navade so kajpak škodljive. Če namreč ne kritiziramo konkretnih napak in slabosti ob pravem času, so te vedno večje, postajajo že nekakšen sistem in na kraju se navadno končajo pred sodiščem. Zaradi tega se morajo ljudje, ki so kritizirani, za kritiko samo zahvaliti (seveda, če je dobronamerna), saj jih varuje še pred hujšimi stvarmi in škodo, ki jo sicer lahko utrpijo sami ali pa vsa družba.

LE V TRENJU MISLJENJ JE MOŽEN NAPREDEK

Z dobronamerno kritiko vzgajamo ljudi, z njo celo verujemo ljudi pred večjimi posledicami konkretnih napak in slabih dejanj. Naši ljudje večinoma prav razumejo dobronamerno kritiko. Pa tudi kritizirani ljudje vedno bolj spoznavajo, da ona ne pomeni napada, marveč pomoč. Kakor pa je škodljivo opuščanje kritike, tako je slabo pretiravanje pri kritiziranju, če namreč kritiziramo kar tja v en dan in na podlagi raznih govoric, smo napravili slabo uslugo, kajti neutemeljena kritika hromi naš družbeni organizem a posebej naše gospodarstvo. Kritika pa ne sme jemati pobud, marveč mora na pozicijah realnosti in konkretno preverjenih slabosti vzgajati ljudi. Najbolj bi se morali varovati uveljavljanja takih subjektivnih mnenj, ki v procesu kritiziranja niso rezultat objektivnih dejstev, marveč plod fantazije.

Na terenu je tudi moči slišati, zakaj se ti in ti ljudje med sabo prepirajo. Na seji občinskega komiteja ZKS ali kje drugje se na primer pogovarjajo o politiki, ki jo hočejo ustvariti na svojem območju. Pri razpravljanju se mnenja večkrat križajo. To trenje mnenj pa hočejo posamezniki prikazati kot nesporazum, neenotnost ali podobno. Kdor ta proces tako ocenjuje, temu ni znano, da so trenja mnenj (izmenjava misli) nujna potreba in da brez tega ne more biti pravega napredka. Vsakdo ima pravico povedati svoje mnenje o konkretnem vprašanju in ga tudi zagovarjati. Ko pa že nekaj sklenemo, potem se je treba prilagoditi večini in dosledno izvajati njen sklep. Kakor je nespametno pretvarjati trenje mišljenj v kreganje, prav tako je pozneje tudi nemogoče in nedopustno odstopati od izvajanja po večini sprejetega sklepa z izgovorom »jaz se s tem ne strinjam«. Pri nas so še vedno primeri, da nekateri ljudje

V nedeljo, dne 17. julija 1955 z začetkom ob 14. uri vsi na veliko

TOMBOLO V MURSKI SOBOTI

ki bo na prostoru pri novi gimnaziji

GLAVNI DOBITKI: 100 tisočakov, radioaparat, žensko kolo, kompletno kuhinjsko pohištvo, moško kolo in drugi dobitki — Sicer pa: pridite in se prepričajte!

Nov plačni sistem

že kaže ugodne rezultate

Tov. SAVO RAPL se je dlje časa zadržal pri tarifnih pravilnikih. V nekaterih podjetjih je bilo slišati več glasov o prevelikem plačilnem razponu med kvalificiranimi in nekvalificiranimi delavci. S pomočjo naprednih delavcev smo napravili kraj takim, često napačnim predsodkom. Nov plačni sistem že kaže ugodne rezultate in vpliv na proizvodnost v podjetjih. Tako so v soboški Tovarni perila lani povprečno dosegali norme 97, letos v I. tromesečju pa že 105-odstotno.

Posebno pozornost moramo posvečati strokovni izobrazbi delavcev. Sindikalne podružnice že prirejajo tečaje in predavanja. Na njih proučujejo nov plačni sistem — toda še zdaleč ne povsod. Prizadevati pa se moramo, da se bodo strokovno izobraževali prav vsi delavci v pokrajini.

Po besedah tov. Rapla je bila ena bistvenih slabosti v tem, da je bilo delovanje komunistov vse preveč usmerjeno na teren, premalo pa je bilo opazno znotraj podjetij. Dosedaj smo imeli osnovne organizacije ZKS samo v Tovarni perila in bolnišnici.

PRI ZASEBNIKIH ZAPOSLENI SO POTREBNI SOCIALNE ZAŠČITE

Pri zasebnih kmetovalcih zaposleni ljudje so tudi naš politični problem — je povedala tov. TONČKA DERNEKOVIČEVA — saj se še vedno niso dokopali do pravic socialnega zavarovanja. Že dolgo smo si enotni v tem,, da je treba socialno zavarovati vse osebe, ki so v delovnem razmerju, vendar pa smo z lanskim popisom oseb, zaposlenih pri zasebnih kmetovalcih, odkrili primere, da sploh delovnega razmerja ni bilo, čeprav so bile te osebe 30 in celo 40 let pri eni družini, vendar delovno razmerje ni bilo prijavljeno. Se več! Človek je vse življenje delal pri enem ali dveh gospodarjih, sedaj pa njegov gazda prosi, da bi ga kot reveža sprejeli v dom onemoglih.

Ta problem bo potrebno pravično rešiti. Odbori SZDL naj bi o tem razpravljali in predlagali ustrezne rešitve. Vsekakor bi bilo prav, da bi tudi gospodarji prispevali svoj delež k vzdrževalnini za svoje bivše delavce v domovih onemoglih. Našim zakonodajnim odborom pa bi kazalo predlagati, naj sestavijo osnutek zakona, v katerem bi bilo tudi določeno, da bodo te osebe zavarovane z manjšim prispevkom.

V našem okraju imamo 400 pastirčkov. Tudi oni nam narekujejo, da smo se dolžni odločneje zavzeti za socialno zaščito vseh, ki so zaposleni pri zasebnih delodajalcih.

MLADIM LJUDEM JE TREBA SVETOVATI IN POMAGATI

Tov. ŠTEFAN TEMLIN je v razpravi o stanju v mladinski organizaciji dejal, da mladina še vedno ne najde prave vsebine svojemu delu. Odtod tudi ugotovitev, da v mnogih vaseh sploh ni mladinske organizacije,. Ni pa seveda rečeno, da mladi ljudje ne delajo v raznih društvih. Slabost je le v tem, da je občinska vodstva niso znala pritegniti k delu pod okriljem mladinske organizacije, v kateri je potrebno mnogo več političnega delovanja. Mladi ljudje si želijo predavanj in tečajev, želijo zvedeti, kaj se godi izven naših meja, toda kaj pogosto jim ne ustrežemo. Zato se še dogaja, da mladina ne ve za naše politične in državne voditelje, da jo starši neradi pustijo na sestanke in predavanja itd. SZDL bo morala mladinski organizaciji mnogo bolj pomagati pri vzgoji mladega rodu.

Ne po naročilu,

marveč po lastni presoji

Ocenjujoč nizek odstotek članstva SZDL v Pomurju (v soboškem okraju 23, v ljutomerskem okraju pa 38 odstotkov) kot zelo resen in organizacijsko pereč problem, ki ni rezultat razlike v mentaliteti ljudi na obeh straneh Mure, je tovariš FRANC ROGL omenil parolo, ki je krožila nekje na terenu: »Najbolje bo, če pride nekdo od OLO in pove, da se moramo vpisati v KZ. Tako bo rešena stvar in konec besedi.« — Ta pojem je popolnoma zgrešen za pametnega človeka, ki zna usmerjati naš razvoj in mu tudi slediti. Vzrok za njega je treba iskati v nazadnjaški miselnosti, ki meri samo na to, da je pač treba delati po naročilu in ne po lastni presoji in prepričanju. To je mentaliteta obrobnih predelov, madžarskega fevdalizma, nemške gospode in drugih v času, ko naš človek še ni vedel, kje je njegova pravica. Sedaj pa naš pomurski človek misli vse drugače kot nekoč. To nam dokazuje tudi velika udeležba naših ljudi na številnih proslavah, ki so v naših vaseh že kar tradicionalne.

Morda pa je naša slabost v tem, da se sprašujemo, ali bodo naše vasi lahko prenesle vse organizacije, ki jih priporočamo. Saj vendar stremimo za tem, da bi človeka privabili tja, kjer lahko najbolj uveljavi svoje sposobnosti in aktivno deluje, kamor si tudi sam želi. Ne more pa biti hkrati aktiven v več organizacijah, zato začne nekje zanemarjati svoje dolžnosti. Morali bomo več razmišljati o tem, kako bi stvar izpeljali, da bi ena organizacija v vasi združevala več dejavnosti.

Dokaj zaskrbljeno sem poslušal mladinskega predstavnika, ki je dejal, da imamo v pokrajini čez 100 vasi brez mladinske organizacije. Zares, potruditi se bomo morali, da bomo mladini pomagali najti ustrezno obliko in vsebino dela, ki jo bo povezovalo in združevalo. Mladino je treba vzgajati — ne samo v kulturno-prosvetnem, marveč tudi v politično ideološkem pogledu. Društva prijateljev mladine so nekoč znala navezati nase mlade ljudi in jih vzgajati. Mar sedaj nismo tega zmožni? Videli smo mladinski festival in mlade tekmovalce pri košnji in grabljenju. Zakaj ne bi podobna tekmovanja prirejali med posameznimi vasmi? Mlad človek rad tekmuje, saj mu je tekma takorekoč že v krvi.

Na kraju je tov. Rogl spregovoril o bodočih komunah in pri tem poudaril, da bo njihov mehanizem zajel domala tretjino vseh prebivalcev, ki bodo v raznih svetih in komisijah soodločali in aktivno sodelovali pri družbenem upravljanju. Zato je treba volivce na to že sedaj pripravljati in jih vzgajati, da bodo pozneje kos često zamotanim problemom, ki se bodo pojavljali na občinskem območju. Bodoče odbornike moramo že sedaj seznaniti s problematiko večje občine, da bodo po izvolitvi lahko dejavno sodelovali in odločali v ljudskem odboru. SZDL pa je dolžna tolmačiti in natančno obrazložiti volivcem Statut bodoče občine — o njem bodo v kratkem razpravljali volivci na svojih zborih — kajti le tako bodo naši ljudje šele prav spoznali, kako pomembno mesto je določeno njim in njihovim zastopnikom v demokratičnih organih samoupravnega mehanizma bodoče občine.

sk

Za redno politično življenje v naših vaseh

Ko je tov. JOŽE GRIČAR - METOD govoril o stanju v osnovnih organizacijah SZDL, je med drugim dejal, da bodo morale v prihodnosti zaživeti redno politično življenje in dajati socialistično orientacijo dogajanju in življenjskemu utripu na podeželju, če hočemo namreč doseči, da se bomo znebili dosedanjih napak in negativnih pojavov na raznih področjih družbenega delovanja. To poslanstvo pa mora biti usmerjeno k reševanju konkretnih problemov, katerim smo dolžni prisluhniti in jim odmeriti svoje mesto na sejah in konferencah SZDL. Zbori volivcev in upravni organi pa naj bi jih dosledneje reševali.

Elektrika, elektrika ...! Skoraj da ni bilo nedelje že od zgodnje pomladi dalje, da ne bi v kaki prekmurski vasi zagorele električne žarnice. Od transformatorja do svetlobe v kmečkem hramu seveda ni šlo brez težav, mnogo truda je bilo treba vložiti. Toda ko je prvič zagorela električna luč v hiši — je bilo v hipu vse pozabljeno.

Sedanje stanje v osnovnih organizacijah nas ne more zadovoljiti, saj imamo celo organizacije, ki so imele komaj en sestanek. Tega v bodoče ne smemo več dopustiti, sicer bo SZDL zgubila svoj vpliv med ljudmi določenega kraja. Mnogi odborniki še vedno čakajo navodila od zgoraj, namesto da bi na svojem pragu prisluhnili ritmu življenja in iz njega izluščili tisto, kar kliče po rešitvi in zdravljenju.

Seje so bile marsikje zelo slabo pripravljene. Dnevni red sestavlja ponavadi en človek, namesto da bi o njem odločal ves kolektiv odbornikov; zato se kaj rado zgodi, da so v njem vsebovane zadeve, ki niso aktualne ali pa so zânje dobili namig od zgoraj. Večkrat tudi niso odborniki enotni v odločanju; pri razpravi jih večina molči, pri uresničevanju pa dela vsak po svoje. Menim, da so odborniki dolžni enotno izvajati sklepe, kajti če bo na terenu govoril vsak v drugem jeziku, potem določena akcija prav gotovo ne bo uspela. Nekaj podobnega je s kolektivno odgovornostjo in nekolektivnim delom. Ponekod delata le še dva odbornika, drugi pa stojijo ob strani. Včasih ne pridejo niti na sejo, da bi jih tam lahko vprašali, zakaj tako mlačno izvršujejo zaupane jim dolžnosti.

V prihodnosti bo moralo okrajno vodstvo SZDL mnogo bolj pomagati osnovnim organizacijam in občinskim odborom, da se bodo znebili teh slabosti in da bodo dorasli za izvrševanje odgovornih nalog. SZDL naj bi se čim manj vtikala v konkretno delo na posameznih področjih družbenega življenja — za to imamo odgovorne forume — marveč naj bi z oceno tega delovanja pomagala, da bodo svoje naloge bolj vestno opravljali. Tega se bomo morali v bodoče kar najbolj izogibati.

PREBERITE!

Ker so zaradi slabega vremena v času I. Pomurskega tedna odpadle nekatere v sporedu predvidene prireditve, med njimi tudi večer kmečkih plesov in običajev, obveščamo prebivalstvo, da bo

v soboto, 16. julija zvečer ob 20. uri

na veseličnem prostoru razstavišča

KMEČKI VEČER

prav tako pa, da bi si prireditev lahko ogledali tudi okoliški ljudje,

v nedeljo, 17. julija zvečer ob 20. uri

tudi na veseličnem prostoru razstavišča

BALETNI VEČER

Na obe prireditvi opozarjamo in vabimo prebivalstvo.

Po končanem sporedu bo na veseličnem prostoru PT zabava s plesom, kakor v času I. Pomurskega tedna, in sicer v soboto in nedeljo zvečer.

Vabljeni!

Občni zbor OZZ za Pomurje

Več družbene kontrole v zadruge in zadružna podjetja

Izredna skupščina Okrajne zadružne zveze za Pomurje — Izvolitev disciplinskega sodišča pri OZZ — Ostra kritika na račun nepravilnosti v zadružnem podjetju »Agromerkur« — Stari odbor bivše Okrajne zadružne zveze za murskosoboški okraj dokončno razrešen.

V soboto, 9. julija, je bila v dvorani hotela »Zvezda« v M. Soboti izredna skupščina Okrajne zadružne zveze za Pomurje, katere se je poleg delegatov kmetijskih zadrug in zastopnikov zadružnih podjetij z obeh bregov Mure udeležil tudi predsednik Okr. odbora SZDL tov. Miloš Ledinek. Skupščina je bila sklicana po sklepu ustanovnega občnega zbora Okrajne zadružne zveze za Pomurje z nalogo, da dokončno prouči razmere v zadružnem podjetju »Agromerkur«, o katerem je bilo že na ustanovnem zboru slišali ostro kritiko. Takrat je večina zadružnikov odklonila razrešnico staremu upravnemu odboru OZZ za murskosoboški okraj z obrazložitvijo, da je treba poprej razčistiti stanje v zadružnem podjetju »Agromerkur«, za kar je bila izvoljena posebna komisija.

Poročilo o stanju podjetja je prebral predsednik OZZ za Pomurje tov. Tone Truden. Omenjeno podjetje je po ugotovitvah revizijske komisije zaključilo poslovanje v minulem letu z nad 12 milijonov dinarjev izgube, poleg tega pa ima tudi letos v prvem tromesečju nad 4 milijone dinarjev izgube. Lanskoletno izgubo podjetja so v glavnem zakrivili vodilni uslužbenci, ki so malomarno opravljali svoje dolžnosti, kršili gospodarske predpise, uveljavljali familijarnost, dovoljevali finančne prekrške, omogočali posojila posameznikom itd. Tako na primer uslužbenci dolgujejo podjetju nad 1,500.000 dinarjev za razni gradbeni material in podobno. Letošnja izguba — nad 4 milijone dinarjev — pa je v podjetju nastala zaradi prevelikega števila uslužbencev, predvsem pa zaradi zmanjšanega prometa. Vsekakor je zanimiva ugotovitev, da revizija ni mogla dokončno pregledati poslovanja podjetja iz leta 1951—1953 iz preprostega razloga, ker ni našla arhiva. Na to izjavo revizorja se je takoj oglasil predsednik komisije, ki je pregledala razmere v podjetju, da sta med preiskavo proti vodilnim uslužbencem podjetja dva uslužbenca na podstrešju podjetja šarila med arhivom in ga uničevala. Izjava je zbudila med zadružniki splošno ogorčenje. Energično so zahtevali, da naj OZZ za Pomurje pospeši postopek pri Javnem tožilstvu zoper krivce. Grajali so tudi to, da podjetje »Agromerkur« zaposluje večino uslužbencev, ki so zakrivili kazniva dejanja in s tem privedli podjetje v težak finančni položaj. Ker pa je podjetje zadrugam neobhodno potrebno, bo Glavna zadružna zveza Slovenije vso izgubo sanirala s posojilom, kar bo podjetju omogočilo nemoteno poslovanje. Zato ni razloga za nezaupanje, češ da podjetje ne bo moglo v redu zadrugam izplačevati kmetijskih pridelkov.

Med razpravo se je oglasil tudi predsednik Okr. odbora SZDL za Pomurje tov. Miloš Ledinek, ki je ostro kritiziral malomarnosti podjetja, predvsem pa opuščanje družbene kontrole. »Naše zadruge in podjetja,« je poudaril tov. Ledinek, »sicer obsojajo nepravilnosti, preganjajo jih pa ne. Zato bo v tem pogledu potrebna večja prizadetost delovnih ljudi, posebno ko gre za naše družbene koristi. Ta naloga stoji predvsem pred zadružniki in zbori volivcev.« Besedam tov. Miloša Ledineka so zadružniki z odobravanjem pritrjevali. Na splošno zahtevo skupščine je bilo izvoljeno pri OZZ za Pomurje posebno disciplinsko sodišče, ki bo v bodoče sproti obravnavalo vse morebitne pojave kršenja discipline, malomarnega poslovanja in druge nepravilnosti v zadrugah in zadružnih podjetjih.

Delegati so nadalje razpravljali o predlogu nove teritorialne razdelitve kmetijskih zadrug v okviru novih občin. Večina je bila mnenja, da ne bi bilo napak združiti nekatere šibke zadruge. Tako bi v Pomurju iz 85 zadrug, kolikor jih obstoja sedaj, ostalo le 60 močnih kmetijskih zadrug s trdnim gospodarskim zaledjem.

---

tudi potem, ko je bil sklep že sprejet, uveljavljajo svoje mnenje, ki je na seji propadlo, in tako povzročajo zmedo. Tudi proti takim težnjam in navadam se je potrebno boriti. Škodljivo je tudi, če je nekdo, ki je na seji imel svoje mnenje o konkretnem vprašanju, potem, ko je bil sklep sprejet v nasprotju z njegovim prepričanjem, ravnal tako, da sicer ni deloval proti sklepu večine, a tudi ni ničesar storil za njegovo uresničitev. Včasih je namreč treba plavati tudi proti vetru, kajti v življenju se vedno pokaže, kdo je imel bolj in kdo manj prav. Zato je treba mišljenja posameznikov in organizacij preverjati v življenju in pri vsakodnevnem praktičnem delu. Treba je biti aktiven tudi takrat, ko tvoje mnenje ni vsebovano v sklepu, seveda če nočeš biti anarhist ali človek brez volje in s tako osebno prizadetostjo, ki ne prenaša kritike.

PRED NAMI MORA VEDNO BITI — ČLOVEK

V Pomurju so se v zadnjih letih močno razvile zadruge. Na desnem bregu Mure je razvoj zadru- nekoliko slabotnejši, predvsem v pogledu rasti v širino. To je v glavnem posledica ustanavljanja kmetijskih delovnih zadrug, za katere namreč niso tedaj še bili povsem dozoreli subjektivni pogoji, zato pa so tudi začasno vzele dobro ime zadružništvu. Ta ovira pa vedno bolj odpada, kajti kmetje so čedalje bolj prepričani, da jim kmetijske zadruge lahko samo koristijo. Razvoj kmetijskih zadrug, predvsem tistih odsekov, ki neposredno krepijo kmetijsko proizvodnjo, pa bi bil lahko mnogo hitrejši, če ne bi bilo navad in predsodkov iz preteklosti. Razvoj v tej smeri sicer ovirajo tudi nekatere objektivne okoliščine, ki pa bodo bržčas še letos urejene z zveznim zakonom o kmetijskih zadrugah. Z našimi kmeti bi bilo treba mnogo bolj in temeljito razpravljati o možnostih za izboljšanje organizacije dela v kmetijski proizvodnji, o pojmovanju lastnine, o problemih v trgovanju s kmetijskimi pridelki, o uporabljanju konjunkturnih dobičkov, ki jih prinašajo zlasti nekateri kmetijski pridelki, in o drugih vprašanjih, ki so pravzaprav izhodišče za rast kmetijske proizvodnje. Staro pojmovanje o lastnini, še posebej o lastnini, ki predstavlja osnovna sredstva v kmetijski proizvodnji, zavira hitrejši razvoj predvsem zaradi tega, ker še marsikje prevladuje mišljenje, da mora imeti kmet sam vse stroje za obdelavo svoje zemlje. Dejansko se namreč kmetje lahko poslužujejo strojev, ki so last kmetijskih zadrug. Gospodarski račun pa kaže, da se posamezniku ne splača nabavljati vseh strojev, posebno še večjih, ki so na manjših kompleksih sploh nerentabilni. Prav tako bi morali bolj razpravljati tudi o skupni obnovi, obdelavi skupnih in večjih površin zemlje in novih delovnih odnosih, ki se že porajajo. V celo vrsto teh aktualnih vprašanj je prav gotovo treba vnesti določeno kritiko in jo naperiti proti težnjam iz preteklosti.

Iz zgodovine vemo, da je bil povsod po svetu težan prehod od obrtne k industrijski proizvodnji. Prav v tem razvoju pa smo sedaj tudi v Pomurju, saj so se mnoga obrtna podjetja razvila v industrijska, nekatera pa se še razvijajo v tej smeri. Obrtni delavci prinašajo v industrijo tudi svoje navade (žepno knjigovodstvo, slabo upoštevanje sklenjenih dobavnih rokov itd.), so neizkušeni, se nič kaj ne ogrevajo za tekoči trak v proizvodnji, ne poznajo normiranega dela in v boju za konkurenčnost pozabljajo na kakovost dela v tem smislu, da bi delovne norme približali tehničnim. Proti takim navadam, ki so za industrijo anarhične, je treba nastopiti s splošnimi vzgojnimi sredstvi, vključno tudi s kritiko. V splošnem pa je treba kritizirati tudi določene organizacije in ustanove, ki se skušajo okoristiti na račun družbene skupnosti. Družbeno kritiko moramo razviti tako daleč, da bomo z njeno pomočjo lahko preprečili vsako izigravanje naših pravnih predpisov.

IZ SKLEDE BOMO LAHKO ZAJEMALI, ČE JO BOMO TUDI SAMI POLNILI

Na okrajnih konferencah je bilo že večkrat povedano, da se moramo v gospodarstvu predvsem opirati na lastne sile. To je tudi točno, saj ne smemo držati rok križem in čakati, da nam bo kdo prinesel pečene golobe na krožniku. Naši delovni ljudje to kaj dobro vedo. Je pa tudi nekaj takih, ki nimajo dosti skupnega z našim razvojem, zato ne zaupajo v svoje moči in kričijo o nekih krivicah. Na lastne sile smo se opirali v času vojne, po razglasitvi famozne resolucije Informbiroja in v času, ko je tržaško vprašanje bilo v najbolj kritični fazi, pa smo zmagali brez jadikovanja in z velikim zaupanjem vâse. Po končani vojni smo se znašli v težkem položaju, kajti poleg splošne zaostalosti smo dobili tudi porušeno gospodarstvo in opustošeno domovino. Nismo obupali; oprli smo se na svoje noge, obnovili, kar je bilo porušenega, in zgradili mnogo novih objektov. Z vero v svoje moči smo torej vedno zmagovali.

V Pomurju smo v glavnem z lastnimi močmi marsikaj naredili po zadnji vojni. To nam dokazujejo obnovljene in nove šole, novi kulturni in gasilski domovi, kinoprojektorji, na desnem bregu Mure domala zaključena, na levem bregu pa bujno se razvijajoča elektrifikacija... In še marsikaj drugega! Pod pojmom »lastne sile« razumemo vsa ona sredstva, ki so jih za določeni namen prispevali kmetje, kmetijske zadruge, kmetijska posestva, gospodarska podjetja in druge organizacije, prostovoljne prispevke z delom, prevozom lesa in materiala, brezplačne usluge za razne krajevne gradnje, elektrifikacijo in drugo. K njim pa ne štejemo onih sredstev, ki smo jih dobili od drugod, tedaj tudi ne gospodarskih investicij. »Lastna sredstva« so potemtakem sredstva kmetov, gospodarskih organizacij, ljudskih odborov in drugih posameznikov, k »lastnim silam« pa poleg že navedenega prištevamo tudi gospodarske investicije, t. j. sredstva, ki jih je treba vsako leto v obrokih vračati družbi. Zaradi tega se moramo v Pomurju potegovati v okviru splošnih državnih možnosti za kredite, za gospodarske investicije. V načelu se ne smemo zanašati na dotacije, če nočemo živeti na račun drugih, moramo pa zahtevati kredite za gospodarske investicije, da bomo lahko čimprej razvili svoje gospodarstvo z lastnimi in investicijskimi sredstvi. Le tako bomo namreč lahko vzdrževali sami sebe in še bolj pomagali razvijati skupno jugoslovansko gospodarstvo.

Bogomir Verdev

Viljem Hakl, član Gospodarskega sveta OLO

O velikih in malih načrtih za gospodarski napredek Pomurja

Gospodarski svet OLO Murska Sobota je na svojih rednih sejah obravnaval tekoče zadeve in temeljito razpravljal o raznih gospodarskih problemih. Okrajna skupščina je sklepe gospodarskega sveta večinoma sprejela, le v primerih, ko jih iz raznih razlogov ni bilo mogoče izvesti, odklonila ali odložila na ugodnejši čas.

Pomurje bo prvo dobilo svoj regionalni plan, po katerem se bo gospodarsko zelo opomoglo in razvilo. Gospodarske panoge so že sedaj med sabo močno povezane, v bodoče bodo še bolj.

Poleg kmetijstva se bo uspešno uveljavljala obrt in industrija. Na

razvoj teh dveh panog je zelo ugodno vplival sklad za investicije pri OLO.

Problemov, s katerimi se bo moral v bodoče gospodarski svet intenzivno baviti, je v okraju dovolj. O nekaterih smo že sedaj razpravljali in jih bo treba dokončno rešiti. Povečati bo treba našo skromno industrijo in obrt, preobljudena pokrajina ima dovolj ljudi, ki si iščejo zaposlitve. A tudi domača obrt naj zaposli več ljudi. V naslednjem hočem navesti nekaj konkretnih primerov, mimo katerih gospodarski svet ne bo mogel pri svojih zasedanjih. Največje in morda najvažnejše podjetje v Pomurju bo tovarna metanola v Lendavi, ki bo poslovala v zveznem merilu. Tu bo naloga gospodarskega sveta in drugih ta, da izposlujejo pri zveznih organih njeno čimprejšnjo realizacijo.

Slatina iz Radenc je svetovno znana. Mineralno vodo bi lahko v velikih količinah izvažali, kar bi nam prinašalo lepe devize. Ni pa dovolj tehničnih pripomočkov za polno izkoriščanje in tako milijoni tečejo v Muro. Le okrog 70 milijonov bi bilo potrebno za nakup strojev in druge opreme, pa bi vrelec v celoti izkoristili, vodo lahko izvažali in že v zelo kratkem času, morda celo v enem letu posojilo z devizami krili.

Kakšnega gospodarskega pomena bi bil plinovod iz naftnih polj za vse Pomurje, posebej pa še za Mursko Soboto, ko se leto za letom borimo za kurjavo, ni treba posebej navajati. Zato je sklep gospodarskega sveta, da je treba že letos naročiti pri podjetju »Plinovod« v Zagrebu načrte za gradnjo plinovoda do Murske Sobote, zelo razveseljiv. Potrebna finančna sredstva za načrte so zagotovljena.

Nova moderna Tovarna mlečnega prahu v M. Soboti potrebuje za svoje obratovanje velike količine mleka, kar nujno zahteva povečanje živinoreje z izboljšanjem travništva. Novim razmeram, t. j. povečanju števila goveje živine v Pomurju, se bo morala prilagoditi tudi Tovarna mesnih izdelkov v M. Soboti, ki bo najprikladnejši odkupovalec živine. Tovarna je sicer že zgradila veliko sodobno hladilnico, potrebno pa je še marsikaj izboljšati in modernizirati, da bo podjetje konkurenčno tudi na tujih tržiščih. Prav tako pa bo treba tudi že obstoječe higienske naprave izpopolniti, pa tudi zgraditi nove.

Zelo verjetno je, da bomo v Pomurju v doglednem času gradili sladkorno tovarno. Dani so vsi pogoji za gojitev sladkorne pese, le kmete je treba pripraviti, da se bodo lotili tega dela.

O tovarni stekla v našem območju se je že tudi govorilo. Za soliden razvoj takšne tovarne imamo vse možnosti, namreč kvaliteten pesek v Puconcih, ki ga danes v velikih količinah izvažamo v druge steklarne, dalje v bližnji bodočnosti ceneno plinsko kurjavo in tudi odjemalce za steklenice, ki bi jih naj izdelovala nova steklarna. Radenci se borijo s pomanjkanjem steklenic. Steklarna v Puconcih ali kjerkoli že v Pomurju, bi odpravila tudi to pereče vprašanje. V splošnem bi naj veljalo pravilo, da se tovarne zgradijo tam, kjer imajo zadostno surovinsko bazo. Sicer pa že razmotrivajo o tem vprašanju tudi komisije za regionalni plan.

Zelo močno industrijsko gospodarsko panogo v bodočem okraju že imamo v naših opekarnah, ki jih je razmeroma kar lepo število. Posebno znane so opekarne v Ljutomeru, Križevcih, Radgoni, Puconcih in Lendavi, ki so že veliki obrati. Je pa še več manjših opekarn. Vse opekarne izdelujejo opeke vseh vrst odlične kvalitete, zaradi česar proizvodnja ne more kriti velikega povpraševanja. Skoraj redno se dogaja, da lahko izvršijo naročila šele po preteku pol leta ali pazneje, kar pogosto moti gradbeno dejavnost. Glede razširitve oz. povečanja opekarn bo moral razmišljati tudi gospodarski svet.

Lepo gospodarsko zmogljivost in tudi konkurenčno sposobnost sta pokazali tako podjetji »Žica« v Ljutomeru in Tovarna dežnikov v Lendavi. Iz skromnih začetkov sta obe postali kar pomembni podjetji.

Močan vzpon je dosegla tudi Tovarna perila »Mura« v M. Soboti, ki se je že močno razširila. Sedaj je v gradnji in bo kmalu gotova nova prikrojevalnica in skladišče, oboje zgrajeno po modernih načelih. V tovarni je trenutno zaposlenih okrog 350 delavk. Ko bodo končani še novi oddelki, jih bo tovarna lahko sprejela še 200. Izdelki so kvalitetni in so prodrli po vsej Jugoslaviji.

Vsem podjetjem, ki so že dosedaj pokazala svojo življenjsko sposobnost in so postala v okraju važen gospodarski faktor, bo treba v bodoče na ta ali na drug način nuditi vso oporo in pomoč, da se bodo še bolj razvila in okrepila.

Važen gospodarski činitelj v okraju je tudi domača obrt, čeprav jo pogosto podcenjujemo in zanemarjamo. Nudi pa že sedaj posameznikom lepe dohodke, ki bi jih s smotrnim delom lahko razširili na mnogo večji krog ljudi. Tu imam v mislih lončarstvo in pletarstvo. Prvo nekako zaostaja, čeprav so dane vse možnosti za večji razmah. Odjemalcev za tipične lončarske izdelke Prekmurja bi ne bilo malo. Pletenje cekrov in podobnih artiklov je že sicer močno razširjeno po nekaterih predelih Prekmurja, potrebno bi pa bilo več sistematičnosti. Obema panogama bi bili obširnejši strokovni tečaji zelo koristni. A tudi dobra organizacija izdelave pri posameznikih in organizirana prodaja sta nujni.

Pletenja košaric in podobnih predmetov iz vrbovega šibja se je lotilo podjetje »Vrba« iz Murske Sobote. Podjetje se je pred kratkim še borilo z začetnimi težavami, ker ni imelo primernih prostorov. Lični izdelki gredo večinoma v druge države, celo v Ameriko, kjer so prav priljubljeni. S smotrnim delom bomo lahko tudi to izvozno podjetje povečali.

Iz navedenega vidimo, da je delokrog gospodarskega sveta pri OLO zelo obširen. Navedel sem le del tega, o čemer bodo skupno z okrajnim morali razpravljati tudi sveti za gospodarstvo pri bodočih komunah. Od njihovega dela je v veliki meri odvisen hitrejši razvoj pomurskega gospodarstva.

Poklica, ki imata v Pomurju še veliko bodočnost

Z razvojem tehnike se manjša pomen nekaterih poklicev, druge pa spet ta razvoj ne more mnogo ovirati. Med temi je kovaški, ki je kmetijstvu nujno potreben in ima zato v naših pretežno agrarnih področjih še veliko bodočnost. V zadnjem času pa je opaziti, da se zelo malo mladih ljudi odloča za kovača. Prav zato pa je vsem tistim, ki se odločajo zanj, zagotovljena možnost zaposlitve, zaslužka in strokovnega razvoja.

Kovaški poklic je zelo primeren za mlade fante, ki so močni, zdravi, imajo smisel za oblikovanje kovin in seveda tudi veselje do tega poklica, ki je sicer zelo naporen. Naših 101 kovaških obratov bi lahko sprejelo 42 vajencev. Tudi podkovači so potrebni in bi se za ta poklic lahko izučilo 9 mladincev. Poleg prej naštetih osnovnih pogojev je potrebno, da je vsak končal 2 razreda gimnazije ali 6 razredov osnovne šole, če pa ima nižjo izobrazbo, pa bo lahko na vajenski šoli opravljal izpit iz slovenščine in računstva.

Za poklic se vajenci pripravljajo v obrtnih in industrijskih obratih. Teoretično se pa izobražujejo v vajenskih šolah. Po treh letih učenja lahko dela vsak izpit za pomočnika ali kvalificiranega delavca v industriji. Iz teoretičnih predmetov opravi izpit na vajenski šoli, praktični del pa pred posebno strokovno komisijo. Ko postane pomočnik, pa čez 6 let lahko postane mojster, če opravi potrebne izpite, lahko pa postane tudi podkovski kovač — specialist, če konča podkovsko šolo, ki jo imamo pri nas v Ljubljani. V to šolo, ki traja šest mesecev, se lahko vpišejo kvalificirani kovači.

Tudi mizarjem se dobro obeta

Mizar je v lesni stroki eden najvažnejšnh in najlepših poklicev, posebno pa še mizar za pohištvo. Poklic je zelo primeren za fante. Mizarski vajenec se uči v vajenski šoli, praktično pa dela v obrti. Lahko pa obiskuje tudi tovrstno industrijsko šolo v Gorici. Po treh letih lahko dela izpit za pomočnika, mojstrski izpit pa sme pomočnik opravljati po štirih letih, v industriji pa po predpisanem roku.

Možnosti za zaposlitev so zelo dobre. Poleg tega pa se lahko zaposli kot stavbeni ali modelni mizar, tesar, sodar ipd. Zaradi takih pogojev izbira ne bo težka, namen teh vrstic pa je bil, vzpodbuditi tiste, ki čutijo veselje do obrtniških poklicev in jim pri izbiri tudi pomagati.

F. F.

Nekaj besed o prekmurskem gostinstvu

V zadnjem času doseženi napredek ne sme zasenčiti slabosti

Trenutno je v Prekmurju registriranih 11 gostinskih obratov državnega sektorja, kolektivnih gostišč imamo štirinajst (v njih so še najbolj prizadevni za odpravljanje pomanjkljivosti), devet gostinskih obratov v zadružnem sektorju in triinsedemdeset zasebnih gostišč. Všteti so kajpada tudi štirje hoteli, dve kavarni in štiri restavracije.

V zadnjih letih posvečamo čedalje več pozornosti gostinstvu in turizmu v pokrajini. Na tem področju smo že tudi precej napredovali.

Vendar pa se v predalu sanitarnega inšpektorja še vedno kopičijo zapiski o napakah in tehničnih pomanjkljivostih v posameznih gostinskih obratih.

Pokukajmo samo v neko gostišče v Moravcih!

Treba ga bo prepleskati, pogrniti mize z lepimi in enakimi prti iz tkanine ali polivinila, urediti točilno mizo.

Sicer pa je približno tako tudi drugod.

Stene v poslovnih prostorih gostinskih obratov bo treba marsikje prepleskati, v sobah montirati po en naravni ventilator, izobesiti parole, ki bodo goste opozarjale na razne higienske in moralne prekrške, in ozaljšati zunanji videz gostinskih obratov, zlasti urediti celno stran poslopij in fasade, kjer je to le mogoče. Gostinski obrati bi nujno morali imeti tudi dobra skladišča za živila in v teh shrambah namestiti mreže proti muham in raznemu mrčesu. Posebno boleča točka so stranišča. Morala bi biti opremljena z betonskimi greznicami in posebnim pisoarjem. Stene v straniščih bi bilo treba marsikje prepleskati z oljnato barvo, stene pisoarjev pa s katranom. Take pomanjkljivosti so opazne večinoma v vseh zasebnih gostiščih.

Obelodanil pa sem jih javno zaradi tega, da bi tako opozoril prizadete in odgovorne činitelje, da ne bi v prihodnosti ostali zgolj pri teh ugotovitvah, marveč da bi dosledno izvedli vsaj najpotrebnejše preureditve. Kljub raznim opozorilom je bilo na dvorišču pred nekim kolektivnim gostiščem v M. Soboti najdenih mnogo razmetanih smeti in kosti. V njih je pravo leglo vsemogoče golazni.

Take in podobne pomanjkljivosti so bile odkrite v marsikaterem gostinskem obratu. Prizadetim je bilo naročeno, naj jih čimprej odpravijo, sicer ne bodo dobili dovoljenj za opravljanje gostinskega poklica. Ta pogoj, vezan s koncesijo, je le nekaj zalegel in v prekmurskem gostinstvu je bil zabeležen dokajšen napredek.

V zadnjem času pa se spet pojavljajo prodajalci, ki točijo vina v neprimernih prostorih, na način, ki nasprotuje vsem tehničnim in higienskim predpisom. Prodajalci se nekontrolirano selijo iz kraja v kraj, odpirajo nove in nove točilnice, ki niti malo ne odgovarjajo tržnim predpisom. Takih prostorov, ki bi bili dovoljeni za uporabo od zdravstvenih organov, pa niti ne morejo dobiti. In še več! Pijače točijo celo v kozarcih. Večkrat so vina neprimerna in celo zdravju škodljiva, ker so pomešana s samorodnico, navodena ali pa cikasta. Zato se njihovi prodajalci hote izmikajo vsakršni kontroli.

Zaradi očuvanja zdravja in preprečevanja alkoholizma bi se naši ljudje morali izogibati ta... prodajalcev, ljudska oblast pa bi jim morala ...olj gledati na prste. Če že ne gre drugače, bi jim bilo treba vsaj omogočiti, da bi odprli redno gostišče, v katerem bi bili v pogledu nadzorstva in reda izenačeni z ostalimi gostinskimi obrati v okraju.

V teh nekaj vrsticah sem nanizal glavne pomanjkljivosti v našem gostinstvu. Prav bi bilo, da bi se za odpravo teh slabosti mnogo bolj odločno zavzela Okrajna gostinska zbornica. Največ truda bi v to poslanstvo morali seveda vložiti kolektivi gostinskih obratov. Kadar pa se zlepa ne da nič opraviti, naj bi posegli vmes zdravstveni organi. Saj gre vendar za zdravje ljudi!

F. F.

Kmetijsko-gospodarska šola v Črensovcih

Od leta 1953 imamo v Črensovcih dvoletno kmetijsko-gospodarsko šolo. Minulo zimo jo je obiskovalo 30 učencev, predavali pa so domači kmetijski strokovnjaki. Težko pa je, ker učenci ne morejo vsega videti, kar se učijo. Praktično so največ delala dekleta. Občinski odbor jim je kupil štedilnik in zato so lahko kuhale. Učenci so se vadili tudi v računanju, predavatelj pa jih je seznanjal z osnovami slovenskega pravopisa in pravorečja, ki ga mora vsaj delno poznati vsak napreden gospodar.

Učenci so uspešno končali prvi in drugi letnik. Zelo disciplinirani so bili starejši in zato so dosegli tudi najboljši uspeh. Želeli so pa obiskati kmetijsko šolo in posestvo v Rakičanu.

To zimsko šolo so ljudje sprejeli z velikim zadovoljstvom in zato bo verjetno prihodnjo zimo še več učencev, kar je tudi potrebno, saj je letošnje število v primerjavi s številom gospodarstev odločno premajhno.

Učenci so pa delali tudi izven šole. Priredili so samostojno Prešernovo proslavo in dvakrat igrali igro »Zadrega nad zadrego«. Čisti dobiček pa nameravajo uporabiti za učno ekskurzijo v Srednjo kmetijsko šolo v Mariboru.

M.

Tako je v M. Soboti, kadar je sejem Foto Kološa

Rastlinski škodljivci ne mirujejo —

Zavedajmo se nevarnosti

Če govorimo o nevarnih rastlinskih škodljivcih, potem mislimo predvsem na ameriškega kaparja, koloradskega hrošča, ameriškega prelca, gobarja in poljske miši.

Ameriški kapar je razširjen v vsem okraju. Okužba je srednja. Opažamo, da je iz leta v leto manjša zaradi temeljitega čiščenja in škropljenja. V zadnjih dveh letih so kmetovalci redno škropili sadno drevje z določenimi zatiralnimi sredstvi.

Koloradski hrošč se je že razširil skoraj po vsem okraju (16 občin). Močne okužbe so v občinah Turnišče, Beltinci, Murska Sobota in Lendava.

Čeprav smo v preteklem letu in tudi letos že uničili mnogo hroščev, ličink in jajčec, je še vedno vprašanje, ali smo storili vse za uničevanje tega škodljivca.

Lahko trdimo, da je učinek škropljenja krompirišč s svinčenim arzenatom zadovoljiv. Bakreno apno je uspešno, če ga uporabljamo za uničevanje krompirjeve plesni. Uspeh bi bil še večji, če nas ne bi motile vremenske neprilike. Slabo vreme je v zadnjem času ugodno vplivalo na razploditev koloradskega hrošča.

Zavedajmo se nevarnosti, s katero nam grozi. Da je zatiranje tega škodljivca nujno potrebno, vedo povedati prav oni kmetovalci, ki so pred leti še dvomili o naših nasvetih.

Ameriški prelec se pojavlja v treh občinah. Do danes pa še ta škodljivec ni povzročil občutne škode, vendar ga zaradi tega ne smemo zanemarjati. Mogoče letos ne bo nastopal v tako močnem obsegu, ker smo v preteklem letu uničili mnogo goseničjih zapredkov. Naša dolžnost pa je, da uničimo še zadnje ostanke tega nevarnega škodljivca.

Nihče od nas si ne more želeti, da bi se nam nudila taka slika, kakršno smo lahko v preteklem letu videli v Vojvodini in v Medjimurju, kjer so ostala sadna drevesa v kratkem času brez listja. S tako brezbrižnostjo bi sami uničevali sadno drevje in druge rastline.

Gobar predstavlja veliko nevarnost za sadno drevje. Pojavil se je tudi v gozdovih, v ravnini in na gričevnatem svetu.

Tudi škodljivci: glogov belin, zlatnica in prstančar uničujejo naše rastline.

Poljske miši se javljajo v večjem obsegu posebno v ravninskih predelih. Če kje, velja to pri zatiranju poljskih miši, da delo posameznika nima nobenega pomena. Zato je nujno potrebno skupno zatiranje z zastrupljenim zrnjem.

Bolezni in škodljivci: peronospora, oidij, škrlup ali fuzikladij, jablanov zavijač, jablanova plesen, monilija in druge glivične bolezni zahtevajo vso našo skrb in pozornost. Savke, strune, žitni brzci, listne uši, sneti in rje zmanjšujejo naše pridelke.

Plevel jemlje kulturnim rastlinam prostor, hrano, svetlobo in zrak, torej vse tisto, brez česar rastlina ne more živeti.

Vsi omenjeni škodljivci in bolezni bodo zahtevali še mnogo sredstev in borbe, dokler jih ne bomo popolnoma uničili.

Iz preteklosti prav dobro vemo, da imamo od ameriškega kaparja občutno škodo v takem obsegu, da lahko prav mirno trdimo, da smo zgubili v zadnjih letih skoraj 40 do 50 odstotkov vseh jablan. Škoda ni samo v tem, da smo zgubili jablane, temveč tudi v izvozu jabolk, ki je zelo upadel.

Češpljev kapar uničuje letno 10 odstotkov sadnega drevja. Sneti zmanjšujejo pridelek pri žitih za 15 odstotkov, rje prinašajo veliko škodo žitu. Če bi naštevali vse izgube, ki jih pretrpimo zaradi rastlinskih bolezni in škodljivcev, bi prišli do neverjetno velike številke, da sploh ne govorimo o izgubljeni denarni vrednosti.

Zaradi tega je edino prav, da že začnemo enkrat s sistematičnim in organiziranim bojem proti rastlinskim škodljivcem.

Če vzporejamo našo borbo proti rastlinskim boleznim in škodljivcem s podobnimi akcijami, ki jih izvajajo drugod, potem vidimo, da nas na tem področju čaka še obilo nalog.

V nekaterih državah uspešno zatirajo plevele na žitih, medtem ko je to pri nas še v povojih. Poskusi s hormonskimi sredstvi za zatiranje plevela (Agroxone, Phenoxylene, Fernoxon) so dali zadovoljive rezultate in so bili pri kmetovalcih sprejeti z zadovoljstvom.

Naša pot se ne konča samo pri borbi proti plevelom, temveč mora voditi v organizirane akcije proti najnevarnejšim rastlinskim škodljivcem. Borbo proti koloradskemu hrošču, ameriškemu kaparju, murvinem prelcu, gobarju, glogovemu belinu, zlatnici in prstančarju moramo voditi iz Pomurja čez Stajersko, Gorenjsko, Dolenjsko, Primorsko, skratka povsod, kjer najdemo naštete škodljivce v manjšem ali večjem obsegu. Tudi rastlinske virusne in druge bolezni uničujejo naše nasade.

Sistematična akcija, ki se je pri nas začela v boju proti rastlinskim boleznim in škodljivcem, je zaenkrat šele začetek. Potrebno je, da pri njej sodelujejo poleg kmetijskih strokovnjakov, občinskih ljudskih odborov, kmetijskih zadrug in kmetovalcev tudi vse one ustanove in gospodarska podjetja, ki imajo posredno ali neposredno opravka s kmetijstvom.

Ta borba bo uspešna samo tedaj, če bomo vsi brez izjeme sodelovali v teh akcijah in se vztrajno borili proti škodljivcem in boleznim.

Ing. Lado Jerše

Rezultat izkušenj naprednega vinogradnika

Pet tisoč litrov vina na hektar

Naš dopisnik je obiskal znanega vinogradniškega strokovnjaka tov. Ivana Štamparja, ki je pred več leti prvi začel gojiti visoke nasade vinske trte, in ga zaprosil, naj bralce našega lista seznani s svojimi izkušnjami.

V svoji večletni vinogradniški praksi sem vedno hotel povečati hektarski donos, poleg tega pa čim ceneje in bolje obdelati vinograde. Začel sem gojiti visoke nasade vinske trte, nisem pa pozabil na kvaliteto trte. V začetku me ni nihče posnemal, še poslušati sem moral razne kritike, toda kasneje so se tudi drugi vinogradniki prepričali o koristnosti takih nasadov.

Vinska trta v nizkih nasadih raste nekoliko bujneje, približno tako kot razno grmičevje. Les je mehkejši, manj odporen, očesca so slabo razvita, navadno le za rast lesa, ne pa tudi plodov. Mladike rastejo iz zemlje tik ob trsu, so bujne, a imajo nerazvita očesca. Višje iz debla rastejo nekoliko počasneje rozge, ki so pa trdnejše, z dobro razvitimi in za plodnost sposobnejšimi očesci. Pri večini sort vinske trte se razvijajo rodna očesca samo na rozgah, ki rastejo iz dvoletnega lesa.

V vinogradih pa moramo gojiti čimveč odpornega, močnega in rodnega lesa, kar pa je mogoče doseči le z visokimi nasadi.

Visoki nasadi se bolje ukoreninijo, če imajo dovolj prostora, zato moramo trsje saditi čimbolj narazen. Visoki nasadi so zaradi tega tudi odpornejši proti raznim boleznim in škodljivcem, ki jih pa tudi lažje uničujemo, kot v nizkih nasadih. Pa tudi delo je v takih vinogradih lažje. Pri raznih vrstah mnogokrat sploh ni potrebno pleti, ker ni nepotrebnih rodnih mladik in ker so vse mladike rodne in potrebne za rast. Skoraj vsako delo, razen okopavanja, lahko opravljamo stoje, kar je za delavce velika ugodnost.

Obdelovanje takih nasadov je zelo preprosto. Najbolje je obrezovati trto na renski način, za katerega sta značilna 1 do 2 reznika in 1 do 2 locna (šparona), in sicer na enem trsu 1 reznik in 1 locen, ali pa 2 reznika in 1 locen, pa tudi 2 reznika in 2 locna. Pred vsakim locnem narežemo po 1 reznik na 2 očesci in to po možnosti na dvoletnem lesu. Reznik predstavlja v prvi vrsti nadomestni, locen pa samo rodni les, zato mora biti locen narezan samo na rodnem lesu.

Predlanska pozeba je dobro pokazala razliko med nizkimi in visokimi nasadi. Veččlanska komisija je ugotovila, da so vinogradi poleg mojega in ki imajo enako lego in so v enaki višini, pozebli za 80 do 95 odstotkov, v mojem vinogradu pa je bil pridelek ravno tak kot 1952. leta, ko ni bilo pozebe. Mraz je na mojem napravil le neznatno škodo.

V visokih nasadih pa je možno tudi strojno obdelovanje. Za take nasade je najprimernejša žična opora. S tem odpade vezanje, ki predstavlja eno petino dela v vinogradu.

S takimi nasadi pa povečamo tudi pridelek. Vinski strokovnjaki so ugotovili, da je trta rodovitnejša od 30 cm više. Zato sem poskušal vzgojiti trto v višini 40 cm. Po večletnih poskusih sem se ustavil na 1,20 m visokem deblu in v preteklem letu pridelal na ha v štiriletnem nasadu s sorto Rizvanec na podlagi Kober 5 BB čez pet tisoč litrov vina z 22 % sladkorja. V visokih nasadih lahko mirno pustimo zoriti grozdje, ker visi višje in zato ne gnije.

Če hočemo z vini uspešno konkurirati na mednarodnem trgu, bomo morali tudi v Sloveniji poskrbeti za čim cenejšo obdelavo vinogradov in čim boljšo kakovost vin. To bomo pa lahko dosegli le z visokimi nasadi.

T. A.

Električne žarnice zažarele tudi v Mali Polani

Pred nekaj leti, kot v starih časih, smo v M. Polani poznali le petrolejke in smrdeče »lampice«. Kakor hitro se je na blatne kolnike spustil mrak, smo v vasi prižgali luč za lučjo. V zimskih večerih so potem petrolejke brlele pozno v noč, po sobah se je kadilo in smrdelo po petroleju. In kdo bi takrat pomislil, da bo tudi v teh sobah zasvetila močna in svetla električna luč! No, desetletnica osvoboditve nam jo je prinesla.

Lani, ob proslavi 20. obletnice »Ljudske pravice« so jo dobili v Veliki Polani, naši sosednji vasi. Za nas pa je zmanjkalo žice. Toda ljudje niso obupali. Izvolili so elektrifikacijski odbor. Vodil ga je Gerič Štefan, pomagal pa mu je Režonja Jože. Oba sta največ storila za elektrifikacijo naše vasi. Najprej sta hodila od hiše do hiše in prigovarjala ljudem, jim razlagala in tako sta pridobila kar sto gospodarjev. Nekateri so ju ves čas ovirali s tistimi znanimi trditvami: »Kakor oče, tako jaz...«

V sosednji vasi, v Brezovcih, so se pa hoteli okoristiti z našim delom. Ko je bilo potrebno pomagati, vaščani o tem niti slišati niso hoteli. Samo čakali so. No, kmalu se je pa pokazalo, kaj hočejo: na tuj račun bi radi dobili elektriko.

Danes so v naši vasi vsa elektrifikacijska dela končana in prejšnjo nedeljo, 10. julija so prvič zažarele nitke v žarnicah.

in v Korovcih

Preteklo nedeljo so Korovčani v cankovski občini praznovali v okviru proslav 10. obletnico osvoboditve pomembno zmago — dobili so elektriko. Mlado in staro iz domače in okoliških vasi se je tega dne zbralo, da proslavijo in se razvesele ob tako pomembnem dogodku. Predstavniki vaškega elektrifikacijskega odbora, vaškega odbora SZDL in gasilci so v kratkem prikazali 10-letni gospodarski razvoj in prizadevanje vaščanov za gospodarski napredek. V tem času so zgradili lep gasilski dom, uredili ceste in si končno priborili elektriko in to prvi v občini. Domači tamburaški zbor, ki je bil ustanovljen letošnjo zimo, je odigral nekaj melodij, razen deklamatorjev pa so nastopili še domači gasilci z vajami s sekiricami.

Vsi vaščani so kot en mož sodelovali v delovni akciji za elektriko, najpožrtvovalnejši organizatorji dela pa so bili tov. Mencingar, tov. Rojko kakor tudi ostali člani elektrifikacijskega odbora. V vasi je močna organizacija SZDL, ki povezuje vaščane v vseh političnih in gospodarskih akcijah. Trdno smo prepričani, da bo letos elektrika osrečila še ostale vasi v cankovski občini, kjer imajo za to že vse pripravljeno.

To je bila v sedanji poledavski občini že četrta večja proslava 10. obletnice osvoboditve.

O.

Kmetijsko zborovanje v Murski Soboti

Izdatno krmo živini, skrb za obnovo sadjarstva in vinogradništva

V okviru I. Pomurskega tedna je bilo v nedeljo 3. julija 1955 v M. Soboti kmetijsko zborovanje, katerega so se poleg uglednih kmetijskih strokovnjakov udeležili tudi številni predstavniki ljudske oblasti, voditelji kmetijskih zadrug in napredni kmetovalci. Zborovanje kmetijcev obenem spada v dosedanje priprave za izdelavo regionalnega načrta gospodarskega razvoja Pomurja, kar mu daje še poseben pomen.

Iz poročil, ki so jih na zborovanju podali predsedniki in člani posameznih komisij o stanju kmetijstva, živinoreje, sadjarstva in vinogradništva, povzemamo nekaj misli, dopolnjenih po drugih govornikih med samo razpravo.

Spričo pomanjkanja hranilnih snovi v zemlji dosegajo naši kmetovalci v poljedelstvu razmeroma nizke hektarske pridelke. V poljedelstvu še vedno prednjači pridelovanje žitaric, saj zasejejo kmetje v Pomurju z žiti celih 64 odstotkov obdelovalnih površin. Poleg poljedelstva se uveljavlja živinoreja, ki spričo ugodnih cen mleka prebivalcem ustvarja pomemben vir dohodkov. V Pomurju redijo na 100 ha obdelovalne površine 76 konj, 79 goved, 118 prašičev in 326 kljunov perutnine. Spričo pomanjkanja izdatne krme, kar občutijo zlasti v Prekmurju, živina ne daje tega, kar bi lahko. Travnikov je premalo in še ti dajejo slabo krmo. Če bodo kmetje hoteli povečati mlečnost krav, se bodo morali poleg selekcije odločno zavzeti za pridelovanje krmnih rastlin na nizkih površinah. Kemtijski strokovnjaki menijo, da bi bilo priporočljivo v Pomurju pridelovati sladkorno peso, katere listi so izdatna krma za živino. Nadalje predvidevajo pospešeno gradnjo silosov in gnojničnih jam. Če se bo živinorejcem posrečilo v bližnji bodočnosti povečati molznost krav na 3000 kg mleka s 4 odstotno maščobo, se bodo kmetovalcem v Pomurju dohodki znatno povečali.

Vinogradništvo in sadjarstvo se prav tako uspešno uveljavlja v naši pokrajini, poleg poljedelstva in živinoreje. V Prekmurju n. pr. so v minuli jeseni prodali okrog 1000 vagonov sadja. Z izdatnim gnojenjem, predvsem pa s pospešeno obnovo — 150 hektarov na leto — bodo že v nekaj letih občutno povečali pridelek sadja. Vinogradništvo daje v okrajnem merilu 22 odstotkov dohodka v kmetijstvu, a po osvoboditvi je bilo obnovljenih že 300 ha vinogradov. Dejstvo pa je, da jemljejo precej ugleda priznanim ljutomerskim vinom hibridi, katerih je na desnem bregu Mure 17,7, na levem pa celo 65 (!) odstotkov. Torej — več kot polovica vse trte v Prekmurju je samorodne.

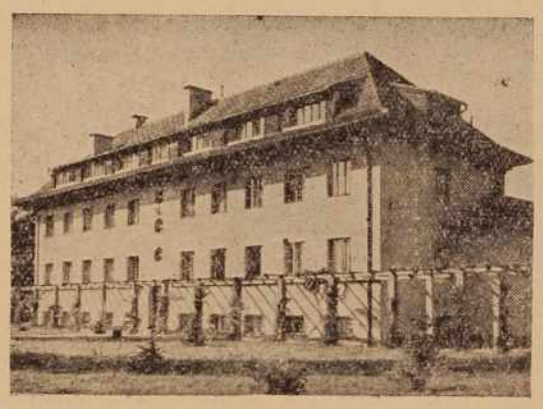

Kmetijska šola v Rakičanu
Foto Kološa

LETOŠNJI

„MARIBORSKI TEDEN"

Letošnji XII. »Mariborski teden« v času od 30. julija do 7. avgusta bo v znamenju 10. obletnice osvoboditve. Organizacija Zveze borcev je že doslej pokazala veliko zanimanje in bo sodelovala v dokaj obširnem merilu. Nekatere druge organizacije še čakajo s prijavami, kar pa se nam ne zdi popolnoma prav. Za pozdraviti bi bilo, če bi na tej pomembni gospodarski prireditvi, ki je posvečena letos spominu največjega dne v zgodovini naših narodov, sodelovale tudi organizacija Zveze borcev in druge iz ostalih okrajev na štajerskem področju.

Priprave za letošnji »Mariborski teden«, ki bo poleg gospodarskega dela obsegal tudi bogat kulturni in športni program, tečejo vzporedno s pripravami za gradnjo novih, stalnih prostorov.

Uprava »Mariborskega tedna« je že po dosedanjih prijavah v skrbeh, da bo letos zmanjkalo razstavnega prostora za vse razstavljalce. Zahteve in potrebe so vsako leto večje. Letos je omembe vredno tudi to, da podjetja, ki doslej sploh niso razstavljala, sama prično iskati »Mariborski teden« in že rezervirajo prostore.

Iz neslužbenih virov smo zvedeli, da bo letošnji »Mariborski teden« imel verjetno že mednarodni značaj.

-r.

Tečaj za učitelje KGŠ v Podgradju

Svet za prosveto in kulturo pri OLO Ljutomer je priredil 14-dnevni tečaj za učitelje in upravitelje kmetijsko-gospodarskih šol. Tečaj se je pričel 24. junija v Podgradju, na njem pa so se učitelji natančneje seznanili s kmetijskimi predmeti. Predavali so jim najboljši domači kmetijski strokovnjaki, pa tudi posamezniki iz Maribora in M. Sobote. Čas je bil za tečaj zelo skopo odmerjen, vendar pa je pričakovati, da so predavatelji vendarle posredovali svojim slušateljem precej potrebnega znanja, ki ga bodo lahko slednji v novem šolskem letu z uspehom presadili v prakso.

To prizadevanje je treba v Ljutomerskem okraju še posebej pravilno vrednotiti, kajti delo na KGŠ, ki so v vseh večjih krajih, je vedno bolj odgovorno in tudi zahtevno.

(nb)

Novi most na Ledavi predan prometu

Predzadnjo soboto, 2. julija, so v M. Soboti izročili prometu novi železobetonski most čez Ledavo na cesti, ki vodi iz mesta proti Mačkovcem. Most, ki ga je zgradila Uprava za ceste LRS, je dolg 20 m in ima nosilnost 20 ton. Veljal je 4,200.000 dinarjev, zgradil pa ga je kolektiv cestnega nadzorstva v M. Soboti.

Pomanjkanje modre galice in nadomestilo zanjo

Modro galico oziroma bordoško brozgo lahko delno nadomešča za škropljenje vinogradov takoimenovano bakreno apno, vendar ni topljivost, učinkovitost ter lepljivost na liste taka kot pri bordoški brozgi. Zaradi tega tudi učinek proti peronospori ni tako zanesljiv kot z galično-apneno brozgo. Vendar je bolje škropiti z bakrenim apnom kot opustiti škropljenje.

Bakreno apno uporabljamo 1 do 1,5 odstotno tako, da ga najprej dobro nakvasimo z manjšo količino vode, temeljito premešamo in nato vlijemo v vodo med neprestanim mešanjem. Ker se bakreno apno v vodi le slabo topi, ga je treba tudi med uporabo večkrat dobro premešati, da se ne seseda na dno škropilnice in ne maši cevi oziroma razpršilnikov. Ker je trajanje učinkovitosti te brozge krajše kot pri galični brozgi, je tudi škropljenje treba večkrat ponavljati in škropiti vsakih 8 do 10 dni.

Namesto za škropljenje lahko bakreno apno uporabimo tudi za prašenje, slično kot žveplanje z žveplalnikom; seveda, če je deževno, je treba prašenje večkrat ponavljati, najbolje takoj po dežju, dokler so rastline še vlažne, da se prah nanje dobro prime. Na hektar rabimo okoli 15 do 20 kg bakrenega apna.

Poleg peronospore je najnevarnejša bolezen vinske trte oidij ali pepel. Če bo vreme soparno in toplo, bo nevarnost oidija letos še posebno velika. Na srečo imamo proti oidiju letos dovolj izvrstnega inozemskega žveplenega pripravka Cosan-a, ki ga uporabljamo za škropljenja v 0,2 do 0,3 odstotni koncentraciji. Posebno priporočljiv je dodatek Cosana galično-apneni brozgi ali bakrenemu apnu.

Cosan je tudi zelo učinkovito sredstvo proti trsnim pršicam, ki povzročajo trsno kodravost ter listno grinto.

Ing. L. J.

Piramidasti kozli za sušenje krme

Kmetovalec Jože Kuhar iz Moravec v Prekmurju slovi kot najnaprednejši gospodar v svoji vasi. Ta naziv so mu dali njegovi sosedje, ker je končal kmetijsko šolo in skuša vse, kar je novega in dobrega zvedel od kmetijskih strokovnjakov, koristno uporabljati v svojem gospodarstvu.

Novost, ki jo je prinesel iz šole in tečaja, je tudi sušenje krme na piramidastih, strehastih in trinožnih kozlih ter žičnih in latastih kozolcih brez strehe.

Kuhar je med prvimi gospodarji začel sušiti seno na novi način. Na tečaju je namreč slišal, da je splošno pravilo, da moramo sušiti na kozlih vedno tedaj, kadar s sušenjem na zemlji preveč tvegamo. Ker je dež najnevarnejši za seno, je razumljivo, da ga moramo sušiti na kozlih ob deževnem in nestanovitnem vremenu, ker ga tako obvarujemo pred izpiranjem, plesnobo in podobnimi izgubami.

Okrajni agronom mu je tudi povedal, da je sušenje sena na kozlih umestno ob vsakem vremenu, če je v ruši mnogo detelje in drugih stročnic, katerim se kaj rado lomi listje pri sušenju.

Ko je Kuhar postavil kozle na njivo in na travnik, je bila to novost za vas. Začudeno so si vaščani v začetku ogledovali te naprave. Ko so se pa prepričali, da je ta način sušenja boljši in daje kakovostno seno, je več kmetovalcev sledilo njegovemu delu.

Silaža je veliko vredna

Zelena koruza, ki jo okisamo v silosu, nam daje tako količino krme, kakršne ne more dati nobena druga rastlina. O tem, kaj pomeni koruznica za krmljenje, smo pisali že večkrat. Da bi jo mogli krmiti tudi pozimi, smo že pred leti začeli silirati — spravljati krmo v silose.

Koruznica nam ne daje samo večje količine krme, ampak zahteva obenem tudi mnogo manj dela kakor pesa ali repa. Koruznico res ni težko silirati, če se držimo glavnih navodil za to. Domala na vsakem večjem posestvu lahko sedaj vidimo velike stolpe - silose, v katerih kisajo koruznico, pa tudi druge krmne rastline.

Vemo, da mora biti silos dobro in pravilno zgrajen in da moramo krmo, s katero nameravamo silos napolniti, zrezati s slamoreznico in dobro stlačiti, posebno še na robovih. Bolje ko bomo silažo stlačili, bolj okusna bo tedaj, ko jo bomo krmili, kajti s tlačenjem iztisnemo iz nje škodljivi zrak. Če pravilno delamo, kar ni težko, bomo že čez 6 do 8 tednov imeli prvovrstno silažo sladkasto-kislega duha in okusa, krmo, ki jo goveda zelo rada jedo, ko se nanjo navadijo.

Pa tudi za prašiče lahko napravimo dobro silažo, največkrat s tem, da v manjših jamah ali kar v kadeh siliramo parjen krompir. Še bolje je, če na 2 do 4 dele parjenega krompirja dodamo še 1 del surove in prav mlade zelene krme: črne detelje, lucerne ali kaj podobnega.

Samo enkrat si kje v soseščini oglejmo, kako pripravljajo in krmijo silažo. Videli bomo, kako enostavno je vse to in — koristno. Potrebno je le eno: volje za napredek ne sme zmanjkati. Silaža pomeni vedno: več krme in boljšo krmo!

Ing. L. J.

Paša nad vse

Med vsemi načini, kako dobivajo živali poletno krmo, je najboljši paša. Na pašniku dobivajo živali kar same, brez posebnega truda za nas, najboljšo naravno hrano. Drugod po svetu se čedalje bolj širijo takoimenovani čredinski pašniki, na katerih pasejo živali v posameznih pašnih oddelkih — čredinkah. Na ta način načrtno izkoriščajo in tudi oskrbujejo dobre travnike in pašnike. Iz najboljših pašnikov in travnikov dobimo največ, če jih delno kosimo, delno pa popasemo. Da pa nam živina ne hodi po vsem travniku ali pašniku in tam več potepta kakor požre, marveč vsak dan lepo popase le majhen del, so na travniku ograjeni oddelki. Se bolje pa je, če pašo uredimo s takoimenovano električno ograjo. Nemara ste že slišali, da take ograje že izdelujejo in uporabljajo tudi pri nas.

Ing. L. J.

Cesta v Seliščih

V prejšnjem tednu so vaščani Selišč obnovili in preuredili cesto, ki pelje na Murski vrh. Očistili so obcestne jarke in tudi kanale, ki so bili zamašeni. Sklenili pa so, da bodo popravili tudi ostale ceste, ki vodijo iz vasi na polje.

L. V.

Iz lendavskega kota

Spomladi in v jeseni napravijo potoki v lendavskem kotu vedno precejšnjo škodo. Razen teh pa grozi kmetovalcem tudi Mura, ki je še nevarnejši sovražnik, ko prestopi svojo strugo. Od pomladi je nasip na levem bregu Mure na večih mestih porušen, zato so vaščani Benice in Pince marofa zaprosili okrajno vodno skupnost, da bi skupno popravili bregove. Toda doslej **še niso dobili nobenega odgovora**, čeprav je že minulo precej časa. Zato ljudje upravičeno godrnjajo, saj bo po toči prepozno zvoniti.

•

Benica in Pince marof imata tudi lep zadružni dom, ki so ga vaščani obeh naselij zgradili pred leti. V njem imajo šolske učilnice in zadružno poslovalnico, misliti bi pa bilo potrebno na ureditev dvorane, saj si vasice, ki so precej oddaljene od Lendave, prav tako želijo kulturnih prireditev.

LENDAVSKA KRONIKA

V prvi polovici letošnjega leta je bilo v lendavski občini rojenih 36 dečkov in 34 deklic, med tem časom pa je umrlo 24 moških in 28 žensk. Poročilo se je 49 parov.

V JUNIJU SO SE POROČILI:

Majda Jelovšek, zobna asistentka in Jože Hajduk, kovinski strugar, oba iz Lendave; Marija Varga, gospodinjska pomočnica in August Varga, mesarski pomočnik, oba iz Lendave; Terezija Hozjan, gospodinja in Štefan Seršen, vrtalec, oba iz Lendave; Marija Gömböš, kmetovalka in Jožef Gerenčer, **razpečevalec, oba iz Potišovec; Marija** Varga, kmetovalka iz Potišovec, in Feher Franc, vodja izmene iz Pince vasi; Elizabeta Vadnaj iz Lendave in Štefan Feher, natakar iz Kapce.

•

V juniju je tovarišica Ana Horvat, učiteljica v Dolini, rodila dvojčici. Sotovariši iz sindikalnega sektorja prosvetnih delavcev **v Lendavi so jo prejšnjo nedeljo obiskali** in novorojenki obdarili.

-ce

POPRAVEK

V zadnji številki Pomurskega vestnika je bilo pomotoma objavljeno, da je za Pomurski teden izdelal načrte arh. Novak. Zato popravljamo in dopolnjujemo: del načrtov za Pomurski teden je izdelal ing. arh. Štefan Ficko.

Uredništvo

S tretjega sestanka Obč. odbora SZDL na Cankovi

Članstvu SZDL je treba pripisovati večji pomen

Prejšnjo nedeljo se je že tretjič sestal novi občinski odbor SZDL. Odborniki so izvolili potrebne komisije in odbore, ki bodo vodili delo v organizaciji. Izvolili so kulturno-prosvetno komisijo, komisijo za delo med ženami, odbor Prešernove družbe in pododbor Izseljeniške matice, razpravljali so o izvolitvi občinskega odbora RK, občinskega sindikalnega sveta, odbora ZB, društva upokojencev itd. Sklenili so pa, da bodo pomagali mladinskim aktivom, ki so si že prav tako izvolili svoj občinski komite. Slabo pa je stanje med vojnimi invalidi, ki se neradi in slabo vključujejo v SZDL. Nekaj podobnega je med upokojenci, ki so v večini prepuščeni samim sebi, saj niso vključeni v društvo upokojencev.

Svečano pa bodo proslavili 22. julij, dan vstaje slovenskega naroda. Na Cankovi bo tega dne svečana akademija in občinska konferenca članov ZB. Odborniki so se tudi pogovorili o pripravah za sprejem partizanske patrulje.

Občinski odbor SZDL je doslej organiziral že 4 proslave 10-letnice osvoboditve, ki so zelo lepo uspele. Sedaj pa bodo vaški odbori storili vse, da povečajo število članov SZDL, ki še zajema le 25 % vseh volivcev v občini.

Odborniki so tudi ugotovili, da se pomenu članstva SZDL pripisuje premajhna vloga. Naše sezonce nikjer ne sprašujejo, če so člani SZDL, enako se dogaja na vseh gradbiščih v Sloveniji. Mnogi dvolastniki niso člani SZDL, o tem jih nihče niti ne sprašuje. Ne samo doma v vasi, ampak povsod je potrebno članstvu SZDL pripisovati večji pomen; ne samo vaški odbori, temveč na vseh gradbiščih bi morali zavedne ljudi vključevati v SZDL. Na tak način bi tudi v Prekmurju poraslo število članov. Tudi uradi in ustanove bi morali razmišljati o tem, če so vsi njihovi uslužbenci člani SZDL. O. I.

Ugodna zaposlitev v Kopru

Splošno gradbeno podjetje Slovenija ceste nujno potrebuje za gradbišče v Kopru 12 dobrih kvalificiranih zidarjev predvsem za omete in ograjevanje mizarskih izdelkov. Tarifna postavka kvalificiranih delavcev je od 56 do 86 din na uro. Terenski dodatek se izplačuje kvalificiranim delavcem v višini 120 din dnevno. Potrebujejo tudi 25 dobrih nekvalificiranih delavcev. Plača nekvalificiranim delavcem je od 42 do 52 din na uro. Vsi delavci, ki opravljajo delo polkvalificiranega delavca dobijo dnevno 80 din terenskega dodatka. Samskim delavcem je terenski dodatek zmanjšan za 30 %. Na gradbišču je preskrbljeno za hrano in stanovanje. Prosilci lahko na delo odpotujejo takoj. Na omenjenem gradbišču se dela v akordu in 10 do 12 ur dnevno. F. F.

GASILSKO SLAVJE v Murski Soboti

Kljub deževnemu vremenu so se v nedeljo dopoldne zbrali številni prekmurski gasilci pred gasilskim domom v M. Soboti. Na to veliko gasilsko slavje sta prišla tov. Vanek Šiftar, zvezni ljudski poslanec in zastopnik Republiške gasilske zveze tov. Karel Samoster.

Začetek nastopa je naznanila alarmna sirena. Prva točka so bile vaje s sekiricami, potem so gasilci in gasilke tekmovali v polaganju cevovoda, kjer so oboji pokazali veliko spretnost. Mnogo drznosti je bilo potrebno za vzpenjanje po pletenih lestvah na visoki stolp gasilskega doma, še več pa za spuščanje po vrveh. Tudi pri tej, kakor pri vseh ostalih točkah so sodelovale gasilke, ki so nastopile v razveseljivem številu in pokazale lepo izurjenost.

Prvemu delu sporeda je sledil drugi, svečani. Republiška gasilska zveza je odlikovala najboljše gasilce in častnike. Z zlatimi medaljami I. stopnje so bili odlikovani: Karel Flisar kot najboljši prekmurski aktiven častnik v povojnih letih, dalje Jože Pintarič iz Korovec, Viljem Županek in Franc Štefanec iz Šalovec, Štefan Vitez iz Predanovec in Štefan Nemet iz Lendave. Z redom II. stopnje je bilo odlikovanih 18 članov, a z redom III. stopnje 36 članov.

Lepo je bilo po podelitvi odlikovanj pogledati cankovske gasilce, ki so v vajah simbolizirali besedo TITO. Pred zaključnim slavnostnim sprevodom po soboških ulicah je spregovoril zvezni ljudski poslanec tov. Vanek Šiftar, čestital za uspešno delo in jih vzpodbudil k še večjemu poletu. B. Š.

. . . in v Radgoni

»Ta prapor razvijamo v obmejni Radgoni z željo, da bi naši požrtvovalni gasilci pod njim nemoteno opravljati svoje človekoljubno poslanstvo v korist naše socialistične domovine,« je na nedeljskem gasilskem slavju dejal pokrovitelj in ljudski poslanec tov. Ivan Kreft. — Izvedli so tudi pester kulturni program. Nastopili so domači gasilci, pevski zbor, recitacijska skupina, učenci Glasb. šole in člani Rdečega križa.

•

Gasilsko društvo v Gornji Radgoni je bilo ustanovljeno že 1882. leta. Ob ustanovitvi so bili gasilci opremljeni le s krampi, lestvami, sekirami, požarnimi kavlji in podobnim orodjem. Nekaj let pred vojno, 1914. leta, so si nabavili prevozno ročno brizgalno, ki so jo uporabljali vse do leta 1927, ko so kupili motorno brizgalno in tovorni avtomobil. Med prvimi v okolici so zgradili 1912. leta gasilski dom.

Do leta 1932 se je vodstvo društva pogosto menjavalo. Ko je gasilce vodil pokojni Jernej Vengust, so začeli delati tudi na kulturno-prosvetnem področju in se boriti proti naraščajočemu vplivu germanizacije, kar je bilo za te obmejne predele silno važno. Lepa prireditev in hkrati tudi manifestacija slovenstva ob severni meji je bila 1934. leta, ko si je društvo kupilo novi gasilski avtomobil in priredilo veliko svečanost.

Po letu 1938 so se hoteli v radgonske gasilske vrste vriniti kulturbundovci. Njihov namen je bil gasilce nacionalno pasivizirati, vendar jim pa to ni uspelo. Dnevi okupacije so pokazali, da je radgonsko gasilsko društvo že v stari Jugoslaviji uspešno opravilo svojo nacionalno vlogo, saj so se mnogi njegovi člani borili v vrstah narodnoosvobodilne vojske in sodelovali ter podpirali Osvobodilno fronto. Padlim borcem, tovarišem Maksu Korošču, Francu Horvatu in Jakobu Kampušu se je društvo oddolžilo s spominsko ploščo na gasilskem domu.

Po osvoboditvi je gasilcem ob pomoči ljudske oblasti in prebivalstva uspelo popraviti gasilski avtomobil in nakupiti potrebno opremo, kajti okupator je pred odhodom vse izropal in uničil. Danes šteje društvo 41 dobro izvežbanih članov, ki so pripravljeni pomagati ob vsakem času.

an

Z OBČINSKE KONFERENCE LMS V M. SOBOTI

V NAŠO ORGANIZACIJO BODO UPRTE OČI VSE MLADINE POMURJA

Prejšnjo nedeljo je bila v M. Soboti mladinska občinska konferenca. Mladim občanom sta pri diskusiji pomagala tov. Velnar, predsednik LOMO M. Sobota in tov. Lojze Valenčič, predsednik okrajnega odbora Ljudske tehnike. O problemih in stanju organizacije, o nadaljnjem delu in pomenu LMS je govoril tov. Rudi Kmetec, predsednik MK LMS v M. Soboti.

Iz uvodnega referata in diskusije, ki se je kasneje razvila, je razvidno, da je eden osnovnih problemov članstvo. V novi občini bo organizacija združila 24 aktivov in tako imela 873 članov od 2080 vse mladine. Vendar pa to število ni točno, ker aktivi nimajo urejenih članskih seznamov. Že to kaže na malomarnost, ki se je že pogosto in pošteno maščevala, saj je zaradi takega dela zamrl že marsikateri aktiv. Tega so pa kriva posamezna vodstva. Primere razpadanja aktivov najdemo največ v tišinski, puconski in mačkovski občini. Ponekod so kampanjsko ustanavljali aktive, toda taki aktivi niso bili sposobni za življenje in so zato prav tako hitro razpadli. Precejšen del odgovornosti pa pri tem pade na tamošnje aktive SZDL in organizacije ZK, ki niso bili zmožni pomagati mladinski organizaciji in zato tudi te organizacije niso vredne imena, ki ga nosijo.

Mladinska vodstva tudi premalo razpravljajo o vlogi organizacije, zato tudi ne morejo opraviti svojih nalog tako, kot bi bilo potrebno. Kar se tiče političnega delá je potrebno poudariti, da so nekateri aktivi že uspeli prenesti težišče svoje dejavnosti prav na to področje. Za primer bi omenil bodonski aktiv. Iz te nejasnosti, kaj naj organizacija dela, kakšna je njena družbena vloga, pa izvirajo tudi razne težnje, ki neredko hromijo politično delo. Zato ponekod preveč poudarjajo, da mora organizacija nuditi mladini razvedrilo in jo tako pojmujejo kot nekako zabavno organizacijo. Tu spet pade vsa teža krivde na vodstva organizacij — aktivov in zato bo potrebno v bodoče več razmišljati o tistih, ki vodijo organizacijo in jim tudi pomagati.

Razne akcije, prireditve, proslave ipd. so bile tako številne, na jih niti ne morem vseh našteti. Najvažnejše prireditve so bile ob praznovanju obletnice ustanovitve SKOJ in 10-letnice osvoboditve. Povsod, na vsaki prireditvi je bilo videti mlade obraze. Tak

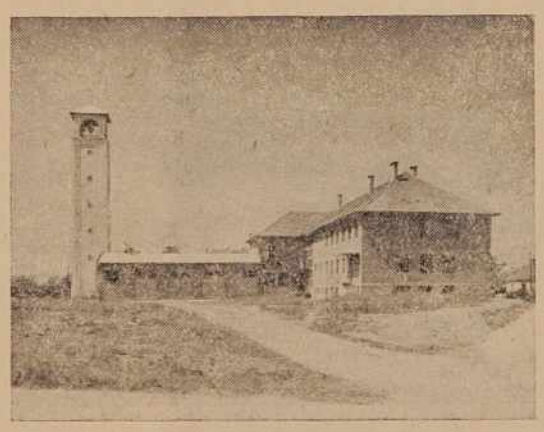

Lep in prostoren je gasilski dom v M. Soboti

način dela je tudi prikladnejši za vodstva, ker pač ta niso vedno zmožna, da bi med mladino razvila ideološko delo.

Na splošno rečeno je stanje v aktivih še kar zadovoljivo in kaže, da bodo tudi sposobni sprejeti naloge, ki bodo v marsičem različne od prejšnjih. O teh je govoril tudi tov. Velnar. Opozoril je delegate, da bodo tudi člani mladinske organizacije morali sodelovati v raznih svetih in še dalje bodo morali biti steber raznih društev, posebno pa še Partizana.

Ena izmed zelo važnih in nujnih nalog mladinske organizacije bo tudi vključevanje mladine v razne kmetijsko gospodarske šole in druge tečaje. Aktivi bodo morali voditi račun o vsakem mladincu, o njegovem delu in učenju. To bo moralo veljati tudi za vajence in dijake. Nujno pa je, da mladinska organizacija v okviru možnosti pomaga dijakom. Potrebno bo organizirati čimveč krajših in daljših izletov, medsebojnih tekmovanj in se spoznavati. Pogovarjali so se tudi o skupnih prireditvah, ki bi bile najprimernejše v času občinskega tedna, hkrati bi pa takrat tudi proslavili obletnico ustanovitve SKOJ.

Vse te sklepe, vse te naloge bo pa možno uresničiti le z dobrimi, močnimi aktivi. Zato bo prva in osnovna naloga: utrditi aktive in vključiti v organizacijo čimveč mladine, delu pa dati političen značaj. Potrebno je, da se mladina seznani z notranjimi in zunanjimi političnimi dogodki in problemi. Komite se bo pa moral zavedati, da je predvsem od njega odvisno, kakšni bodo aktivi, poleg tega pa, da bodo prav na to organizacijo uprte oči vsega Pomurja in da se bo po njenem delu ocenjevalo delo mladine v Pomurju.

Na konferenci so podelili nekaj pohvalnih diplom najboljšim aktivom in nekaterim najbolj delavnim mladincem. Kot najboljši aktiv v prejšnji soboški občini je dobil diplomo aktiv LMS na gimnaziji.

Konferenca nedvomno pomeni za razvoj mladinske organizacije znaten preokret, saj so se delegati pogovorili o osnovnih problemih, ki jih je nujno potrebno rešiti, na vodstvu pa je, kako bo znalo organizacijo voditi.

Po konferenci se je sestal novi komite in izvolil za predsednika komiteja tov. Franca Antalača, za sekretarja pa tov. Lojzeta Sukiča. B. S.

Trgovska vajenska šola v M. Soboti

Zaključek šolskega leta je pokazal, kaj smo se naučili v trgovsko-vajenski šoli. Od 21 učencev, ki so obiskovali III. letnik, jih je izdelalo 14, ostali pa imajo popravne izpite. Zaključne izpite je opravilo 13, en pa ima popravni izpit. Na zaključnih izpitih so pokazali lepo znanje. Ostali, ki niso končali razreda, pa bodo opravljali popravne izpite septembra, nato pa tudi zaključne izpite. L. V.

Janez Švajncer:

STRELI NA MEJI

Vsaka nova knjiga domačega pisatelja je na slovenskem knjižnem trgu prijeten dogodek, saj kot majhen narod lahko izdajamo samo dela, ki niso več samo začetek ali poizkus, temveč že imajo neko določeno vrednost.

Pred kratkim je izdalo Društvo novinarjev severovzhodne Slovenije roman Janeza Švajncerja: Streli na meji. Roman je izhajal v našem listu kot podlistek, za izdajo v knjigi pa ga je avtor skrajšal in izpopolnil.

V Strelih na meji opisuje Švajncer tihotapljenje živine čez severno mejo stare Jugoslavije. S krepkimi potezami je orisal zlasti življenje viničarjev in kmetov. Tihotapljenje živine in raznega drugega blaga je bilo nevarno predvsem za gonjače živine in manjše tihotapce. Vodilni tihotapci so pošiljali po »kostanj v žerjavico« viničarje in hlapce. Te so lovili financarji in graničarji obeh držav, Jugoslavije in Avstrije.

Ko so zagospodarili v Avstriji hitlerjanci, je prihajala z avstrijske strani tudi sovražna propaganda. Nevarnost so čutili predvsem mali ljudje ob meji, domači politiki pa so se medtem prerekali za stolčke. Streljanje na meji je postalo pogostejše tik pred okupacijo. Za mejo so se zbirale sovražne vojaške enote. Pričelo se je novo obdobje, ki ga je avtor nakazal ob koncu romana.

Slog romana Streli na meji je realističen. Knjiga je prijetno branje za vsakogar. V njej je košček naše preteklosti, odlomek iz življenja nas samih.

Naročila za knjigo Streli na meji, ki stane samo 160 din, pošiljajte na naslov: Pomurski vestnik, M. Sobota, Trubarjev drevored 3/II, prav tam jo lahko naročite tudi osebno.

M. A.

Najboljši učitelji pri predsedniku OLO Ljutomer

Pred dnevi je predsednik OLO Ljutomer tov. Bogomir Verdev sprejel več prosvetnih delavcev, ki so se na območju okraja v preteklem letu najbolj izkazali pri delu v šoli in izven nje. Kakor je to že več let v navadi, so bili tudi tokrat nagrajeni.

Treba je povedati, da je imel OLO vedno razumevanje do učiteljev, njihovega dela in tudi težav, ki jih ni ravno malo. Kljub omejenim sredstvom je še vedno našel pol milijona din: od te vsote bodo porabili 100.000 din za poučni izlet, ki ga v tem mesecu priredijo učitelji po naši domovini, čez 50.000 din za nagrade najboljšim učencem, ostanek pa za nagrade prosvetnim delavcem. (nb)

Učni uspehi na lendavskih šolah so zadovoljivi

Tudi lendavske šole so ob koncu letošnjega šolskega leta proslavile 10-letnico osvoboditve. Priredile so razstave in pregledale svoje delo v tej minuli dobi.

Vajensko šolo je v teh desetih letih obiskovalo 605 dijakov, ki so dosegli povprečno 91 odstoten uspeh. V minulem letu je uspešno končalo 92 % učencev. Če bi pa bili pogoji boljši, bi bil uspeh gotovo še večji.

Dober uspeh so dosegli tudi v osnovni šoli, kjer je izdelalo 85 % učencev. Kljub ostrejšemu kriteriju pri ocenjevanju, se je število učencev, ki so izdelali, po prvem polletju zelo povečalo. Omembe vredni so prvi oddelki, kjer je bilo okoli 50 otrok v vsakem in so kljub temu najboljši.

Občinski ljudski odbor je ob koncu šolskega leta pogostil nad 70 najboljših učencev. -ce

LJUTOMER

Prijateljski dvoboj na osmih deskah med ŠK Ljutomer in ŠD Konjice se je končal z zmago gostov iz Konjic s 6:2. Rezultati: dr. Šmigovec—Černjavič 1:0, Pozne—A. Čisar remi, Novak — Jalšovec 1:0, Celcer — A. Novak remi, Vengust — Košak 1:0, Strojan — dr. Kaukler 0:1, Škoberne—dr. Horvat 1:0, Vivod—Žagar 1:0.

Pol ure med bodočimi gospodinjami v Rakičanu

Priznam, da mi je bilo sprva malce nerodno, ko sem tako nepričakovano »padel« med dvajset, trideset mladih in res brhkih deklet, ki so v veliki, svetli obednici pripravljale slavnostno kosilo. No, časa nismo dosti imeli, zato smo bili brž sredi živahnega pomenka, ki se je sukal o spričevalih, slovesu, bodočih načrtih, skratka o vsem tistem, kar zanima mlada dekleta ob koncu šolskega leta. Gotovo ste že uganili, da sem bil med gojenkami enoletne gospodinjske šole v Rakičanu. Učiteljica Francka mi je zaupala, da so se dekleta dobro odrezala pri zaključnih izpitih in da so za zaključek šolskega leta povabila na šolo svoje starše, katerim pravkar pripravljajo slavnostno kosilo. Sicer pa se raje povrnimo k našemu pogovoru...

Poldka, živahno črnooko dekle, doma nekje pri Brežicah, pravi, da bo šla naprej študirat. Doma so obrtniki, zemlje skoraj nimajo, njo pa veseli vzgojiteljski poklic. »Sprva sem bila namenjena v medicinsko, navsezadnje pa sem se odločila za gospodinjsko šolo,« se rahlo nasmehne in še doda: »Sicer pa mi ni žal. Lepo je bilo in mnogo koristnega sem pridobila za življenje.«

Kuharski tečaji — v zadnjih letih v naših krajih zelo razširjena in priljubljena oblika gospodinjskega izobraževanja med dekleti in ženami.

Marika pa bo ostala doma. Prekmurka je, doma na Goričkem. »Našim gospodinjam bi rada pomagala,« pravi... »garajo, garajo, pri tem pa pozabijo nase in družino. Naša zemlja na Goričkem ni bogata, vendar bi lahko dobili iz nje več, če bi jo bolj smotrno obdelovali. Možje hodijo čez poletje na sezonsko delo, žene pa se mučijo z otroki in obdelujejo zemljo. Na ta način je težko napredno gospodariti. Vrtov na Goričkem skoraj nimamo. Gospodinja v svojih »ogračekih« pridelajo nekaj čebule, solate in paprike, to je tudi vse. Vkuhanega sadja skoraj ne poznajo. In vendar imajo vse pogoje za boljše življenje, samo volje in malo znanja je treba...!«

»Kako pa nameravaš te svoje načrte uresničiti?« jo prekinem.

»Pravzaprav še sama ne vem, kako,« mi malce v zadregi prizna. »V vasi imamo kmetijsko zadrugo. Če bodo možje v upravnem odboru imeli razumevanje, bom poskušala pridobiti gospodinje za rejo štajerske kokoši. Tudi v Prasičjereji bi se dalo marsikaj izboljšati. Pozneje bi lahko med letom, takole proti jeseni, ko je dosti sadja, organizirali tečaj za vkuhavanje sadja...«

Potem so tu še postavna Ančka z Murskega polja, Tunika iz Slovenskih goric in druga dekleta, ki polne volje in načrtov stopajo v samostojno življenje...

Človek, ki ne pozna razmer na šoli, skoraj ne verjame, da so to tista dekleta, ki so pred letom s kovčki v rokah in nezaupanjem v srcih prišla v šolo. Eno leto skupnega dela, učenja in medsebojnega tovarištva je bilo dovolj, da so si pridobila potrebno znanje za samostojno življenje. Ko sedaj ob koncu šolskega leta odhajajo na svoje domove, se nekam težko poslavljajo od tovarišic, šole in učiteljev... Čez mesec, dva se bodo ponovno odprla šolska vrata za druga dekleta... Tako se ponavlja na rakičanski šoli iz leta v leto. Lep in plemenit poklic opravljajo učitelji pri vzgoji našega mladega rodu.

Pozdravljena, dekleta!

Lojze

Soboškim planincem in ljubiteljem narave

Julij, avgust ... najugodnejši čas za pohode v naravo, v gore, na planine ... Tudi v soboškem Planinskem društvu se tega prav dobro zavedajo, zato pa so se tudi odločili, da bodo za 22. julij — Dan vstaje slovenskega ljudstva — in v počastitev 10-letnice osvoboditve priredili izlet na Pohorje, kjer bodo obiskali vse važnejše planinske koče in prizorišča bojev legendarnega Pohorskega bataljona NOV. Izlet bo predvidoma trajal tri dni. Na pot bodo odšli s popoldanskim vlakom v četrtek, 21. julija, vrnili pa se bodo v nedeljo, 24. julija zvečer.

Tistim pa, ki imajo v tem času dopust in bi želeli več dni preživeti v gorah, sporočamo, da bodo v tej skupini tudi nekateri planinci (člani PD M. Sobota), ki bodo s Pohorja nadaljevali pot v Logarsko dolino in v Savinjske Alpe. Zato se lahko pridružijo kar skupini, ki bo preživela tri dni v objemu zelenih pohorskih gozdov.

Vodja izleta bo predsednik PD M. Sobota tov. Lojze Trstenjak (podružnica Večera), pri katerem se je potrebno javiti vsaj tri dni pred odhodom skupine. Prijave pa sprejema tudi tajnik PD tov. S. Klinar, ki uraduje za potrebe društva v pisarni uredništva Pomurskega vestnika (Trubarjev drevored 3/II) v soboto, 16. julija od 3. do 5. ure popoldne in v sredo, 20. julija od 3. do 5. ure popoldne. Pri njem lahko dobite natančnejše informacije o pohodu na Pohorje in o izletih, ki jih društvo namerava prirediti to leto, poveste svoje želje v zvezi s programom izletov, plačate planinsko članarino za leto 1955 in se nanovo vpišete v planinsko organizacijo.

Ljubitelji narave in naših gorá — vključujte se v soboško Planinsko društvo in s tem v vrste onih domačinov, ki gorski svet tudi radi obiskujejo!

Dobrovnik

Osemletno šolo v Dobrovniku je v zadnjem šolskem letu obiskovalo 267 učencev. Uspehi ob koncu šolskega leta so bili še kar zadovoljivi. V slovenskih oddelkih je izdelalo 85,3 % učencev, v oddelkih madžarske narodne manjšine pa 74,6 %. Boljši uspeh v slovenskih oddelkih je bil dosežen zato, ker so ti oddelki številčno manjši in je bilo delo v razredih mnogo lažje in uspešnejše.

Ob zaključku leta so priredili proslavo. Učence, ki so zapustili domačo šolo, pa so pogostili.

Za gimnazijo se je odločilo 18 učencev, dva pa se bosta izučila obrti. Koncem junija so bili dobrovniški učenci na več izletih. Prva grupa je bila v Vojvodini in si ogledala tudi Beograd, druga je obiskala jadransko obalo, najmlajši pa so si ogledali slatinski vrelec v Radencih. -ce

Nuskova

Že od nekdaj je znano, da imajo v Nuskovi vrelec mineralne vode. Okolica vrelca je zelo zapuščena in nehigienska, kljub temu pa hodijo ljudje vsak dan po vodo. Zato bi bilo potrebno, da bi odgovorni organi nekaj ukrenili: ali uredili studenec ali ga pa zamašili, kajti lahko se zgodi, da se bodo razširile kake bolezni. O tem bi morala več razmišljati tudi SZDL. -za

Vidonski pionirji so bili na izletu

Pionirji v Vidoncih so vse leto pridno hodili v šolo in se tudi dobro učili. Radi bi pa tudi videli tisto, kar so se naučili, posebno pa še Ljubljano. Toda kako bi si jo naj ogledali, ko pa nimajo denarja. Zato so prosili KZ pri Gradu, naj jim pomaga. Toda zaman je bila prošnja. Nato so se obrnili na SZDL pri Gradu in upravni odbor KZ v Otovcih. In glej: dobili soa 2600 dinarjev. Zato so pa lahko šli na izlet. Ogledali so si Ljubljano, kjer jim je najbolj ugajal živalski vrt, posebno pa še opice, zaželeli so si pa, da bi tudi v Vidoncih imeli tako igrišče, kot ga imajo v Ljubljani.

Rogaševski drobiž

Dela na šoli še niso končana, zato so po končanem pouku preselili ves inventar v bližnjo klet. Toda predno so to storili, ni nihče pomislil, da bi podrobno pregledal klet. Okna so ves čas zaprta in le redkokdaj se malo prezrači. V zadnjem času pa zaradi velikega deževja prodira v klet tudi voda, ki so se je dobro napili žejni stoli, mize in omare. Vse to kaže, da odgovorni ljudje vse premalo skrbijo za inventar, za katerega je bilo potrebno plačati lepe tisočake.

*

Naši ljudje zelo radi obiskujejo kulturne prireditve. O tem priča tudi dejstvo, da si je nad 40 ljudi, večinoma mladih občanov, ogledalo v Soboti Žižkovo igro »Miklova Zala«. Igro bi si ogledalo še več ljudi, toda niso mogli dobiti kart za avtobus.

*

Člani Društva prijateljev mladine so si na svojem zadnjem sestanku izvolili odbor in hkrati sklenili, da bodo ustanovili otroški vrtec, za katerega bodo v kratkem začeli zbirati prijave.

*

Na seji upravnega odbora KZ je bilo opaziti, da je med uslužbenci in odborom veliko nerazumevanje, vmes pa so tudi osebne mržnje. Poslovodje so si posebno v laseh s knjigovodjem. -za

Aktiv SZDL v Pertoči

Pred kratkim je bil v Pertoči množični sestanek. Volivci so se pogovorili o gospodarskih vprašanjih, ki se tičejo Pertoče in sosednje vasi Večeslavec, poleg tega pa tudi o aktivu SZDL. Okrog 200 zbranih je pazljivo poslušalo razpravljanje o gospodarskih problemih in ukrepih, toda ko se je bilo potrebno konkretno odločiti za akcije, so ljudje začeli odhajati s sestanka, čeprav je bil sklican zato, da bi se pogovorili o tem, kako bi izboljšali stanje v gospodarstvu in utrdili organizacijo SZDL, ki bi potem bila zmožna voditi nadaljnji napredek vasi. Toda ljudje se teh nalog kaj malo zavedajo. Kje je vzrok, ne vem, še težje pa je najti resnično opravičilo za tako delo. O. I.

NESREČE, NEZGODE, POŽARI

Opekli so se! Štefka Maučec iz Gančan je prala perilo in se z vrelim kropom polila po prsih in levi roki.

Janez Holcman iz Kroga, delavec pri gradbenem podjetju Zidar v M. Soboti, je čistil sode z bencinom. Ko je nato prižgal slamo, je nastala eksplozija. Ima precejšnje opekline po obrazu.

Češnje sta obirala. 16-letni Franc Makovec iz M. Petrovcev je obiral češnje in padel z drevesa. Zlomil si je levo roko.

Tudi Rozalija Muršič iz Gibine je pri obiranju češenj padla z drevesa in si močno poškodovala levo nogo pod kolenom.

S kolesa je padla. Karolina Vitez iz Tešanovec si je poškodovala koleno, ko je peljala češnje po hribu navzdol.

Franc Bernjak iz Gaberja, delavec pri opekarni v Lendavi, je padel s kolesa in si zlomil desno podkolenico.

88-letni Ivan Kočar iz Kupšinec si je v nedeljo 3. 7. 1955 privoščil osvežilno kopel v Radencih. Ko se je vračal domov, je v Tišini tako nesrečno padel s kolesa, da si je zlomil desno nogo nad kolenom.

Z voza je padel Franc Cmor iz Martjanec. Voz je bil naložen s senom. Pri padcu si je zlomil medenično kost.

Z voza je padla tudi 6-letna Trezika **Bračič s Stavenskega vrha in si zlomila** desno nogo pod kolenom.

71-letni Štefan Horvat iz Strehovec je pri delu v goricah padel. Počilo mu je črevo. Hiter prevoz v bolnišnico mu je rešil življenje.

Hermana Tisaja iz Večeslavec je zasula zemlja in mu hudo poškodovala levi gleženj.

Krava je z rogom zbodla v trebuh 25-letnega Ludvika Miholiča iz Andrejec, da so mu iz odprte rane izstopila črева.

Z ostrešja je padel 54-letni tesar Ignac Červek iz Bakovec in si močno poškodoval glavo. Prepeljali so ga v mariborsko bolnišnico.

Alojzu Horvatu iz Tišine, ki dela pri Agromerkurju v M. Soboti, je padel na nogo hlod in mu zmečkal stopalo leve noge.

Pazite na otroke

3-letnega Franca Puvarja iz Rankovec je brcnil žrebec v levo stegno in mu ga zlomil.

7-letni Snurer Jože se je z drugimi otroci igral pod drevesom, na katerega je bila prislonjena lestev. Lestvica se je podrla, padla na nogo malega Joška in mu jo hudo poškodovala.

8-letni Mihael Stanko iz Žižkov je potisnil roko v slamoreznico, ki mu je zmečkala palec in poškodovala roko.

Vsi se zdravijo v bolnišnici.

HUDA PROMETNA NESREČA

4. julija popoldne je Gjerkešev traktor po Titovi cesti v M. Soboti vozil na prikolici 15 hlodov lesa v izmeri nad 5 in pol kubika, kar je bilo vsekakor preveč. Razen tega pa je bil tovor povezan z že izrabljenimi verigami. Na hlodih so sedeli štirje delavci. Na ostrem ovinku pred hotelom Zvezda so verige zaradi sredobežne sile popustile in tovor se je zrušil na tla. Dva delavca sta še pravočasno skočila s prikolice in sta ostala nepoškodovana, medtem ko je dobil Franc Kreft hude poškodbe **na levem laktu, povrhu pa še ima zlomljeno** levo nadlehtnico in eno kost v levi podlehti. Drugi delavec, Štefan Zrinski iz Gorice **si je pa zlomil medenico in ima več** ran. Nesrečo raziskuje javno tožilstvo.

TRAGIČNA SMRT MLADE GOSPODINJE

Gizela Gomboši je, čeprav je bila tik pred porodom, še pomagala odmetavati seno na gumnu. Letošnje slabo vreme je kmetovalce pač priganjalo k napornemu delu. Nesreča pa je hotela, da se je pod njo zlomila deska in je Gomboševa dobila v spodnjem delu telesa zelo hude poškodbe z močno krvavitvijo. V bolnišnico so jo odpeljali, ko vaške žene ni mogle in vedele, kako pomagati. Bilo pa je že prepozno. Med prevozom je nesrečna mlada žena izkrvavela in menda tik pred bolnišnico umrla. Ta primer naj bo resen opomin vsem nosečim ženam, da zánje tik pred porodom ni primerno tako težko delo.

SAMOMOR MLADE MATERE

V nedeljo 10. t. m. se je peljala D. G., 25 let stara mati enega otroka, z možem po cesti od Bratonec proti glavni cesti Sobota—Beltinci. Tam, kjer se cesti križata, je nenadoma potegnila iz torbice pištolo in se ustrelila v glavo. Bila je takoj mrtva. Vzrok samomora ni znan.

GORELO JE

Štiriletni Alojz Koren iz Turnišča je bil 8. t. m. s svojo petmesečno sestrico sam doma. Drugi so bili na polju pri delu. Kot se je že večkrat zgodilo, se je tudi Lojzek igral z vžigalicami, ki jih je iztaknil v kuhinji. Med igranjem je zažgal slamo pod šupo. Zgorelo je celo gospodarsko poslopje, hiša pa na srečo ni zgorela. Nesreča je siromašno Korenovo družino še tem huje prizadela, ker še ni dolgo, ko so si svoj dom kupili in ga šele pred kratkim izplačali. Škodo cenijo na 150.000 din.

TRGOVSKEGA POMOČNIKA (-CO)

po možnosti manufakturista, sprejmemo takoj v službo. — Pismene ponudbe z opisom dosedanjega dela je treba poslati Tekstilni trgovini »Moda«, M. Sobota, Titova cesta 17.

»ŽELEZO«

trgovina z železnino v Ljubljani, Stritarjeva ul. 7,

sprejme v službo

2 TRGOVSKA POMOČNIKA in 2 VAJENCA

Nastop službe takoj. — Plača in oskrba za vajence po dogovoru. — Pismene ponudbe je poslati na gornji naslov. — Trgovina »Železo«.

PRODAMO

traktor »Allis Chalmers« z dvobrazdnim plugom in mlatilnico velikega formata. — Informacije dobite: Kmetijsko gospodarstvo Dornava, p. Moškanjci.

Izdelujemo zidak

po zmerni ceni **dobre kakovosti**

OPEKARNA

Nemčavci

in čestitamo prebivalstvu Pomurja k njegovemu največjemu prazniku — 10. obletnici svobodnega življenja v socialistični domovini!

ČESTITKA

V Beltincih sta se poročila učitelj Herman Štiel in gospodinja Tilčka Majzel. — Čestitajo prijatelji!

»Prekmurski magazin« M. Sobota Trgovsko podjetje

sprejme v službo

PISARNIŠKO MOČ

Pogoji: končana srednja šola. Plača po tarifnem pravilniku.

Upravni odbor Vodne skupnosti v Murski Soboti

razpisuje službeno mesto

RAČUNOVODJE

Pogoji: popolna srednja šola s položenim strokovnim izpitom in prakso za opravljanje samostojnih poslov.

Plača po uredbi oziroma dogovoru.

Ponudbe je poslati upravi Vodne skupnosti v M. Soboti najpozneje do 25. julija 1955.

MALI OGLASI

KOMPLETNO KOVAŠKO ORODJE za nadaljevanje obrti, DELAVNICO IN STANOVANJE prodam na prometni točki. — Terezija Janoth, Prosenjakovci.

IŠČEM POŠTENO IN DOBRODUŠNO DRUŽINO, ki bi hotela sprejeti medse ali pa v posebno stanovanje s pohištvom in drugimi stvarmi dobro oskrbljenega starejšega osamljenega upokojenca. — Resne ponudbe je poslati na upravo tega lista pod »Redka prilika«.

HISO Z GOSPODARSKIM POSLOPJEM na veliki parceli v Martjancih prodam. — Vprašati pod št. 37.

SREDNJE VELIKO POSESTVO — krasna lega, njive, vinograd in sadovnjak, hiša pokrita z opeko, 10 minut od železniške postaje — prodam pri Jeruzalemu. — Jože Hanžekovič, Ivanjkovci 16.

DELAVNICO s skladišči za večjo obrt ali manjšo industrijo in STANOVANJSKO VILO, novo, še ne naseljeno, z velikim vrtom, prodam v M. Soboti. — Naslov v upravi lista.

MLATILNICO znamke »Magyar-allonü MAV in Buldog« in traktor »Hoffer« prodam. — Naslov v upravi lista.

VOZIČEK na dva kolesa, primeren za lažje prevoze, prodam. — Julija Kar, M. Sobota, Lendavska 22.

RABLJEN POSNEMALNIK za mleko, malo rabljen, zmogljivost 200 litrov na uro, v dobrem stanju, prodam. — Poizvedbe: Štefan Horvat, mehanik, kmetijsko posestvo Beltinci.

KRASNO POSESTVO z okrog 5 ha zemlje — njive, travniki, gozd, gospodarsko poslopje v dobrem stanju, električna instalacija v hiši, prodam ob prometni cesti med Ljutomerom in Ptujem. Po dogovoru prodam tudi ves inventar in živino. — Točen naslov: Terezija Tišler, Kokolajščak 5, p. Videm ob Ščavnici.

TRI ENONADSTROPNE HIŠE prodamo v Ptuju. Prva: trgovska z lokalom. Zelo prometen prostor in lepo stanovanje. Druga: dvostanovanjska z lepim vrtom. Tretja: dvostanovanjska s 55 ari njive. Zmerna cena. — Naslov v upravi Pomurskega vestnika.

ESPERANTO SE LAHKO NAUČITE z dopisnim tečajem. Prvo lekcijo pošlje proti predložitvi 50 din Zveza esperantistov Slovenije, Ljubljana, Miklošičeva c. 7.

Tedenski koledar

Nedelja, 17. julija — Aleš
Ponedeljek, 18. julija — Miroslav
Torek, 19. julija — Vincenc
Sreda, 20. julija — Marjeta
Četrtek, 21. julija — Danilo
Petek, 22. julija — Dan vstaje
Sobota, 23. julija — Branislav

Gibanje sonca: 21. julija vzide ob 4.41. uri in zaide ob 19.45. — Dolžina dneva: 15 ur in 45 minut.

Lunine mene: Mlaj dne 19. julija ob 12. uri 34 minut.

SEJMI

Beltinci: v sredo 20. julija živinski sejem; Bogojina: v sredo 20. julija živinski in kramarski sejem; Cankova: v ponedeljek 18. julija živinski sejem; Dobrovnik: v ponedeljek 18. julija živinski sejem; Grad: v sredo 20. julija živinski sejem; Križevci: v sredo 20. julija živinski sejem; Lendava: v torek 19. julija živinski sejem; Prosenjakovci: v ponedeljek 18. julija živinski sejem; Salovci: v sredo 20. julija živinski sejem; Tišina: v sredo 20. julija živinski sejem; Turnišče: v torek 19. julija živinski sejem, v četrtek 21. julija svinjski sejem; Stara gora: v ponedeljek, 25. julija splošni sejem.

KINO

BELTINCI. — 16. in 17. julija ameriški film »Žig preteklosti« — 23. in 24. julija ameriški film »Stari grešnik«.

»PARK« M. Sobota — od 15. do 17. julija angleški barvni film »Henrik V.« — od 19. do 21. julija francoski film »Ni malih grehov«.

LENDAVA — od 15. do 17. julija mehiški film »La Red« — od 19. do 20. julija ameriški kavbojski film »Ob veliki ločnici«.

GRAD. — 17. julija jugoslovanski film »Jara gospoda« — 24. julija italijanski film »Kako sem odkril Ameriko«.

ČEPINCI — 17. julija angleški barvni film »Čarobna temnica« — 24. julija švedski film »Plesala je samo eno poletje«.

VELIKA POLANA. — 17. julija italijanski film »Srce« — 24. julija angleški film »Najsrečnejši dnevi vašega življenja«.

KRIŽEVCI PRI LJUTOMERU. — 16. in 17. julija francoski film« »Plačilo za strah« — 20. in 21. julija švedski film »Dobri vojak Bum«.

RADGONA. — 16. in 17. julija ameriški barvni film »Divji sever« — 20. in 21. julija ameriški film »Točno opoldne«.

RADENCI. — 17. in 18. julija avstrijski film »Zapeljive zvezde« — 21. julija ameriški barvni film »Alice v čudežni deželi«.

Našim naročnikom, bralcem in ostalim sporočamo, da sta se

uprava in oglasni oddelek POMURSKEGA VESTNIKA

preselila iz doslejšnjih prostorov ob Trubarjevem drevoredu v M. Soboti v novo urejene, zraven uprave podjetja Pomurski tisk v Kocljevi ul. 7 (tiskarna).

Uredništvo POMURSKEGA VESTNIKA pa ima še nadalje svoje prostore v Trubarjevem drevoredu 3/II.

POMURSKI VESTNIK
uredništvo — uprava

Vse naše odjemalce, naročnike, dobavitelje in poslovne prijatelje obveščamo, da so se doslejšnja podjetja in ustanove Obmurska tiskarna, Obmurska založba, Obmurski tednik, Knjigarna in papirnica Dobra knjiga v M. Soboti in Vesna v Lendavi združila v novo, enotno

Časopisno in založniško podjetje

POMURSKI TISK

s sedežem v MURSKI SOBOTI, Kocljeva ulica 7.

Novo podjetje deluje z naslednjimi obrati:

Pomurski vestnik — Pomurska tiskarna — Obmurska založba — Knjigarna Dobra knjiga v M. Soboti — Vesna v Lendavi.

Uprava podjetja, računovodstvo, komercialni oddelek in tehnično vodstvo tiskarne poslujejo v prostorih tiskarne — v M. Soboti, Kocljeva ulica 7.

POMURSKI TISK
M. Sobota

UDOBNO DVOSOBNO STANOVANJE
V LENDAVI

v središču mesta in z vsemi pritiklinami, suho, zračno in svetlo

zamenjam za enako v Murski Soboti.

Naslov v oglasnem oddelku Pomurskega vestnika, M. Sobota, Kocljeva ulica 7.

OD 30. JULIJA DO 7. AVGUSTA 1955 OBIŠČITE

XII. MARIBORSKI TEDEN

Revija industrije, obrti in kmetijstva

Jože Velnar, predsednik okrajne zveze TD Partizan:

ZA ZDRAV IN KREPAK ROD
skrbe telovadna društva

Kratek pregled delovanja telesnovzgojnih društev v Prekmurju

Avstro-Ogrska je telesni vzgoji v Prekmurju rezala kruh zelo skopo. Madžarska **do leta 1919 sploh ni ničesar storila, da bi** se v naših krajih razvil šport ali sploh telesna vzgoja. Vladal je še fevdalni sistem, ki sploh ni hotel dopustiti kakega **večjega duševnega ali telesnega razvoja,** še manj pa, da bi združeval ljudi v klubih in društvih. Njegov glavni namen je bil potujčevanje prebivalstva, zatiranje vsakega prebujenja in da ga ohrani samo za Madžarsko. »Narod« v Železni županiji je živel v nevednosti, saj ni smel prebirati slovenskih knjig, v šolah pa se je že tako učil samo madžarski. Če se v kulturno-prosvetnem pogledu našemu prebivalstvu ni nudilo ničesar, se je še manj za razvoj telesnovzgojne dejavnosti.

Ob priključitvi Prekmurja k Jugoslaviji ni bilo nobenih športnih društev ali klubov, bila pa so gasilska društva. Misel na ustanavljanje športnih društev je vzkliila takoj **po priključitvi. Leta 1920 je bil v Soboti** prvi nastop telovadnega društva Sokola. Ta nastop bi naj bil osnova za nadaljnje telesnovzgojno delo v Prekmurju, pri nastopu pa so sodelovali tudi ljutomerski telovadci. Že pred nastopom so se ljudje zanimali za razne športne igre, posebno pa še za nogomet, vendar delo ni bilo organizirano in glavno je bilo, da so lendavski in soboški nogometaši odigrali čimveč tekem.

V prejšnji Jugoslaviji je prosvetna oblast precej skrbela za telesno vzgojo v šolah, toda v začetku ni bilo mogoče doseči kakih večjih uspehov, ker je zapuščina Madžarske bila kaj žalostna. Šolske stavbe državnih, verskih in občinskih šol so bile v zelo slabem stanju. Učni prostori so bili v navadnih kmečkih hišah, šolskih pisarn sploh ni bilo, o telovadnicah pa še potem bolj ne moremo govoriti. Edina šolska stavba, ki je imela telovadnico, je bila meščanska šola, kasneje gimnazija in danes osnovna šola v Murski Soboti.

Prvo telovadno društvo

Prvo telovadno društvo je bilo ustanovljeno v Murski Soboti in je dolgo časa ostalo samo. Telovadnih prostorov ni bilo, vendar pa je delo pod vodstvom Cirila Hočevarja uspešno napredovalo. Njegovi prvi člani so bili mladi fantje in to predvsem obrtniški in trgovski vajenci in pomočniki. **Tekmovali so, nastopali na domačih prireditvah,** na župnih, zveznih zletih in udeležili so se celo zleta v Pragi. Preko društva **so se med ljudmi širile narodnostne ideje** in krepila narodna zavest, poleg telesne vzgoje pa tudi kulturno-prosvetna dejavnost, saj je imelo društvo svoj salonski orkester, pevski zbor in dramatski odsek.

Ves čas pa je za delo primanjkovalo prostorov. V začetku so bili vsi nastopi v Dittrichovi dvorani, toda kmalu se je dejavnost tako poživila, da je bila dvorana premajhna. Rodoljubi in člani Sokola so po predhodnem posvetovanju začeli zbirati sredstva za gradnjo sokolskega doma. Skoraj da ni bilo naprednega prebivalca-rodoljuba, ki bi ne podprl akcije z večjim ali manjšim prispevkom. Ob skupnem delu in trudu **so rasli zidovi in že leta 1929 je bila otvoritev** sokolskega doma. Društvo je s tem dobilo prepotrebne prostore za telovadbo, dobilo pa je tudi prostore za kulturno-prosvetno dejavnost.

Pri soboškem Sokolu so sodelovali mnogi dijaki meščanske šole in kasneje gimnazije. V njem so se vzgajali naši narodni heroji Stefan Kovač, Dane Sumenjak, Brajnik Edi, v njem so telovadili padli borci Franc Šumak, Zoran Velnar, Dušan Cimperman in še več drugih. V sokolskem domu so bile prireditve naprednih študentov, ki jih je vodil Stefan Kovač, n. pr. »Leskov cvet« in druge. Sokolski dom je bil žarišče kulturno-prosvetne in telesnovzgojne dejavnosti.

Med tem časom pa so tudi v Dolnji Lendavi ustanovili društvo Sokol in si zgradili telovadni dom. Podobna društva so začela nastajati po vsem Prekmurju: v Beltincih, Rogaševcih, Križevcih, Puconcih, na Cankovi, pri Gradu, v Šalovcih in sokolske čete v Brezovcih, Martjancih, Moščancih, Pečarovcih, Rakičanu, Črensovcih in na Tišini. Društva so imela tudi svoje prapore in to društvi v M. Soboti in Lendavi in čete

Jože Velnar, predsednik Okrajne zveze društev Partizan

Moščanci, Brezovci in Rakičan. ..ani društev so pa bili na zletih v Pragi, Sofiji, Varšavi in številnih zletih v domovini. Starejšim so se pridruževali tudi otroci in tako je število članov zelo naraslo. Poleg sokolskih društev pa so nastajale skupine »Orlove«, ki so pa bili politični privesek katoliško-prosvetnih društev. Iz teh skupin pa **so se razvila Društva slovenskih fantov in** deklet.

V času okupacije je zamrlo vse delo, ni pa zamrl duh Sokolov, ki so se vključevali v vrste OF in odhajali v partizanske odrede. Sokolski dom so Madžari preimenovali v »Levente otthon« in ga spremenili v začasno vojašnico. Ves inventar z arhivom je bil uničen. Prapore so odnesli v Sombathely, kjer so pa baje ob bombardiranju **bili uničeni. Po osvoboditvi pa se na ustanovitev** sokolskega društva ni več mislilo, kajti prišli so novi ljudje, nove poti, novo politično delo, telesna vzgoja je postajala množična, saj so bile odpravljene politične stranke in s tem tudi trenja med njimi.

V boju za zdravega človeka

Po osvoboditvi ni bilo takoj enotnih, načrtnih smernic za razvoj telesne vzgoje in športa. V začetku je bila ustanovljena Fizkulturna zveza, ki je združevala vse telesnovzgojne in športne panoge. Tudi v Soboti smo imeli Fizkulturno zvezo, vodilo jo je pa športno društvo »Mura«, ki pa je gojilo le nogomet, za telesno vzgojo pa ni skrbelo. Telesnovzgojno delo pa je bilo tudi silno razdrobljeno po raznih sindikalnih podružnicah, podjetjih, organizacijah itd. Zaradi tega je bila Fizkulturna zveza reorganizirana tako, da so se ustanovile razne športne zveze in Telesnovzgojna zveza »Partizan«.

Za Pomurje smo v Ljutomeru ustanovili Okrožni odbor »Partizana«. Po enem letu je spet prišlo do reorganizacije in takrat smo ustanovili posebej za Ljutomer in Soboto Okrajno zvezo za telesno vzgojo. Kmalu nato so začeli v posameznih vaseh in v večjih krajih ustanavljati društva »Partizan«. In tako imamo danes v okraju poleg soboškega društva še društva v Rakičanu, Beltincih, Črensovcih, Lendavi, Turnišču, Bogojini, Križevcih, Bodoncih, na Cankovi, Tišini in pri Gradu. Ustanovljeno je bilo tudi v Šalovcih, vendar pa še do danes ni zaživelo. Za ustanovitev društva se pa pripravljajo v Puconcih, kjer že tudi pridno vadijo.

V društvih smo imeli razne funkcionarje, nismo pa imeli vodnikov - vaditeljev. Zato je bila Okrajna zveza prisiljena, da priredi vsako leto najmanj dva tečaja za moške in ženske vodnike. Tečaji so bili uspešni, kadar so društva poslala take člane, ki so po končanem tečaju tudi delali v društvih, **zgodilo se je pa, da se nekateri tečajniki** niso več niti prikazali v društvih. Tega pa **so kriva vodstva** društev, ki niso mnogo razmišljala o tem, koga naj pošljejo na tečaj. Republiška zveza nam je pri tem delu nudila mnogo pomoči. Za vodstvo tečajev pa moramo poudariti, da gre vsa hvala za uspeh okrajnemu načelniku tov. Flegarju in načelnici okrajne zveze ter republiškemu inštruktorju tov. Tončku Žnidariču.

Naša društva se morajo mnogo boriti za prostore. Primerne prostore imata le društvi v Murski Soboti in Lendavi, v Črensovcih imajo zasilen prostor, v Beltincih pa v šolski telovadnici, ki prazaprav niti ni telovadnica. Za dvorano v Zadružnem domu pa zahteva Kmetijska zadruga tako visoko najemnino, da je društvo ne more plačati. To nam kaže, da mnogi ne razumejo pomena telesne vzgoje in zato društvom ne **nudijo potrebne pomoči. Vsa ostala** društva nimajo nobenih prostorov in so jim na razpolago le telovadišča v prosti naravi, **kjer pa lahko delajo le ob lepem vremenu** in poleti.

Kljub tem težavam in pomanjkljivostim pa naša društva uspešno delajo, kar pokažejo vsakoletni telovadni nastopi, ki postajajo že množični, vendar pa še opažamo, **da nastopa le mladina, pogrešamo pa starejših** članov in pri tem nas še čaka mnogo dela.

Naša telovadna društva pa so na republiških prireditvah dosegla zelo lepe uspehe in si v marsikateri panogi priborila prvo ali drugo mesto in to pri posameznikih in pri skupinah. Najlepše uspehe smo dosegli pri plavanju, odbojki in raznih lahkoatletskih panogah. Nimamo namena dosegati in postavljati rekordov, vendar pa rezultate iz leta v leto izboljšujemo. Pri Titovi štafeti, ki jo naša organizacija prireja vsako leto, nam je uspelo doseči največjo množičnost, saj pri tekih sodeluje skoraj vse prebivalstva.

Vse preveč pa še opažamo, da mnogi mislijo, da je vse telesnovzgojno delo v nogometu. Tudi to kaže na nerazumevanje telesne vzgoje in naših društev. Med podjetji je naše težnje in tudi cilj telsene vzgoje pravilno razumela le Tovarna perila »Mura«, saj je lepo število delavk iz te tovarne dobrih članic soboškega društva.

Danes se še v Pomurju borimo za prostore, materialna sredstva, a če bo naše delo množično, nam ne bo nobena naloga pretežka, lahko nam bo vsako delo, saj si bomo poleg telesne vzgoje pridobili najdražje — zdravo telo. Ob deseti obletnici naše svobode naj nam bo to glavna in najvažnejša naloga. Ne odrekamo nikomur pravice, da se uveljavlja v športu, saj mi gojimo poleg enotne telesne vzgoje vse športne panoge, vendar smo pa prepričani in se za to tudi borimo, da mora vse športno delo preko društev »Partizana«, ker bomo le tako vzgojili športnike, ki bodo doma in v svetu častno zastopali naš šport.

Z združitvijo obeh pomurskih okrajev v okraj M. Sobota se bodo združili tudi telovadci obeh bregov Mure v enotno Telesnovzgojno zvezo. Enkrat so že bili tako združeni, a danes bo zveza trdnejša in delo za blaginjo ljudskega zdravja še uspešnejše.

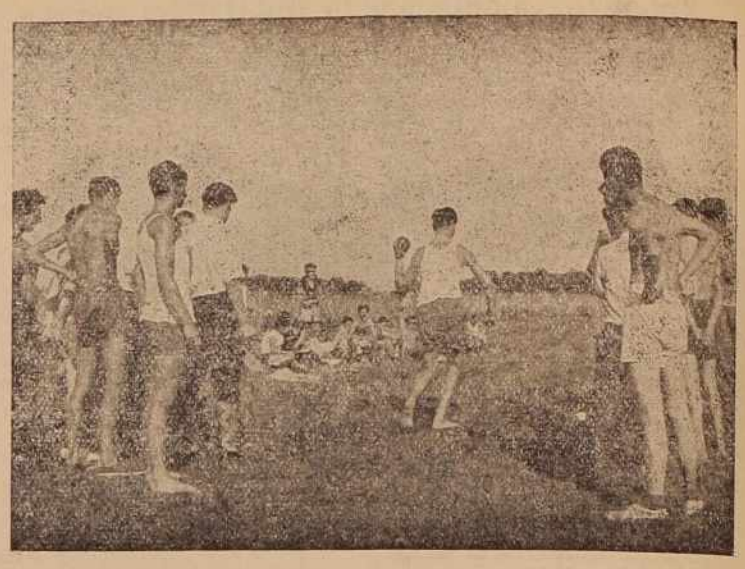

Bogata doba letošnjih telovadnih nastopov in zletov je za nami

Skoraj v vseh telovadnih društvih v Sloveniji je bilo delo osredotočeno na priprave za posamezne nastope društev in za pokrajinska zleta v Celju in Kopru. Marljivo delo telovadcev Partizana se je naglo bližalo svojemu višku in koncu. S tem v zvezi se je stopnjevala napetost in pričakovanje. K temu je mnogo pripomoglo nestalno vreme, ki je marsikateremu društvu onemogočilo, da bi pokazalo svoje kvalitete. To še prav posebno velja za

I. Pokrajinski zlet v Celju

kajti vsa društva so lahko sodelovala le na tekmovanju v soboto in na nedeljski povorki skozi mesto.

Čeprav je v petek celo noč deževalo in je bil tekmovalni prostor popolnoma razmočen, je bilo tekmovanje končano med posamezniki, ljudskem mnogobju in v vajah na orodju.

Ker je bilo vreme hladno in teren razmočen, so biil tudi rezultati slabi. Poleg tega so bili mnogi atleti brez osnovne opreme: trenerk in tehničnih čevljev. Opaziti je, da za to podeželska društva premalo skrbijo.

Naši soboški telovadci so nastopili z mladinsko vrsto 2. razreda, telovadke pa v 1., 2. in 3. razredu.

V ljudskem mnogoboju so mladinci morali tekmovati v teku na 100 m, skoku v višino, v prostih vajah, v vajah na bradlji, preskoku čez kozo, plezanju po vrvi, metu žogice, na drogu in teku na 1000 m. Čeprav je bila konkurenca ostra, so naši mladinci dosegli lepe uspehe. Posebno v atletskih disciplinah so bili dobri. V teku na 100 m je Marjan Velnar dosegel najboljši čas dneva z 11,8. Dobro so se izkazali tudi pri metu žogice, kjer so nekateri dosegli največjo daljavo in sicer Goldinski 73,4, Šumak 72,1 itd. Najuspešnejši pa je bil tek na 1000 m. Po tekmovalnih pravilih so morali priteči na cilj skupinsko in sicer v razdalji 50 m. Dosegli so najboljši čas 3:18,0 in hkrati tudi najboljši vmesni čas, čas med prvim in zadnjim v vrsti, ki je znašal 7 sekund. Če dodamo še to, da so tekmovali že v vseh disciplinah in po cesti, moramo reči, da je to res velik uspeh. Škoda le, da ni bilo tekmovanja med posamezniki, kajti tedaj bi bil uspeh gotovo še večji.

Tudi v vajah na drogu so zbrali precej točk. Zanimivo pa je, da so prav v svoji najboljši disciplini, v plezanju po vrvi, kjer je Šumak dosegel od vseh najboljši čas 28,6 sek, zbrali najmanj točk. K temu so mnogo pripomogla nejasna tekmovalna pravila. In nič ne pretiravam, če rečem, da so prav zaradi te discipline mladinci ob prvo mesto. Toda tudi tretje mesto je za našo vrsto velik uspeh. Tudi posamezniki so se zelo izkazali, najbolj pa Velnar Marjan, ki je nabral 76.4 točk (od 80 možnih) in s tem dosegel med posamezniki 2. mesto v Sloveniji.

Tudi mladinke so se potrudile in pokazale pričakovane kvalitete. Med posameznicami se je najbolj izkazala Metka Rous, ki je s 67.5 (od 80) točkami zasedla prvo mesto v Sloveniji. Upajmo, da se bodo tudi mlajše tekmovalke izpopolnile in razvile svoje sposobnosti.

Teden dni nato smo se v Prekmurju pripravljali na telovadni nastop v M. Soboti. Vreme se je kisalo ves teden in tudi v soboto, ko bi morala biti glavna vaja vseh nastopajočih. Že so nekateri mislili, da bo moral

IV. Okrajni telovadni nastop

odpasti. Toda vreme se je prav v zadnjem času spremenilo. Kmalu potem se je po mestu razvila povorka, ki je bila lepša od lanske in to predvsem zaradi večje enotnosti v krojih. Nastopi pionirskih, mladinskih in članskih vrst v prostih vajah, v vajah na orodju, v igri in atletiki so pokazali slikovito pestrost. Zato je nastop nedvomno uspel.

In potem so nas povabili na pokrajinski zlet v Kopru. Vabilu smo se odzvali, čeprav so z blagajno velike težave. Tudi pred tem zletom so bili dnevi deževni. Zato smo bili nekoliko razočarani in malodušni, a v nedeljo se je kakor nalašč prikazalo sonce. Dan je bil čudovit in nam bo ostal vedno v spominu, saj so mnogi izmed nas prvič videli slovensko obalo. E. T.

Odbojka — priljubljen šport, katerega goje v vseh društvih

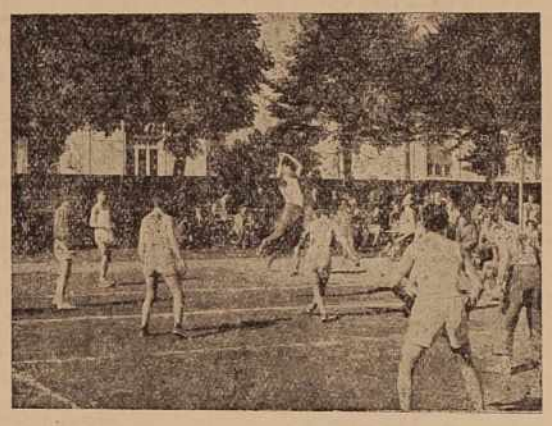

O mladih bodonskih občanih

Rad bi zapisal nekaj vrstic o delu in razvoju mladinskih aktivov v bodnoski občini, ki spadajo med najboljše v Prekmurju.

Temelje za tako dobro organizacijo je že postavil aktiv SKOJ, ki je štel pet članov. Sestanki so bili predvsem študijski, člani so pa delali v posameznih vaseh. Najbolj se je delo v mladinski organizaciji razmahnilo, ko je prišel v občino za matičarja tov. Gerenčer. Sklical je prvi sestanek mladine in jo seznanil z osnovnimi načeli mladinske organizacije, potem so se pa še pogovorili o tem, kaj bodo v organizaciji delali. Začeli so se pripravljati za kulturne prireditve. Vaje so imeli vsak teden dvakrat, vodil jih je pa učitelj tov. Kočar.

Na drugem sestanku se jih je že zbralo več. Govoriti so začeli o liku mladinca in izvolili so tudi mladinski odbor, ki bi naj vodil delo organizacije. Člani odbora so se s svojimi nalogami podrobno seznanjali in zato jim ni bilo težko premišljeno vzgajati mladino in utrjevati organizacijo.

Sestanki so vedno imeli poučen in vzgojni značaj. Mladina je imela tudi več dobrih predavanj, seznanjala se je z zgodovino LMJ in KPJ ter prirejala razne kulturne prireditve. Pri tem delu so se pa vsi člani čutili enakovredne, zato so radi razpravljali o perečih vprašanjih, izražali svoje misli in predlagali, kar se jim je zdelo potrebno, da bi naj v organizaciji delali.

Tako je rasla in v takem delu se je kalila mladina v bodonski občini. Na enem izmed zadnjih sestankov, ki mu je prisostvoval tudi predsednik Okrajnega odbora SZDL za Pomurje tov. Miloš Ledinek, so razpravljali o vsakem članu posebej, o njegovem delu in disciplini. Ta razgovor je bil zelo buren, kajti vsak je povedal tisto, kar mu je ležalo pri srcu. F. D.

NAŠI TELOVADCI NA DRŽAVNO PRVENSTVO

Soboško društvo Partizan je iz Ljubljane prejelo vest, da ima pravico sodelovati na državnem prvenstvu v ljudskem mnogoboju za mladince II. razreda. Če bo dovolj razumevanja pri odgovornih ljudeh za pomoč, bodo naši telovadci prvič v zgodovini Prekmurja sodelovali na državnem prvenstvu. E. T.

PIONIRJI PISEJO — UREDNIK ODGOVARJA

Dragi tovariš urednik!

19. julija bo prišla v našo vas Vidonci partizanska patrulja. Vsi se tega veselimo, saj bodo prišli med nas oni, ki so spodili z naše zemlje grde fašiste. Vsak teden se dvakrat zberemo v šoli in se pripravljamo, da jih bomo čim lepše sprejeli.

Vas, tovariš urednik, pa prosimo, da jim poveste, da naj gotovo pridejo!

S pionirskim pozdravom!

Marjana, Kristina, Pavla in ostali pionirji iz Vidonec.

*

Dragi pionirji!

Vaše pisemce me je zelo razveselilo. Kakor razberem iz njega, ste zelo pridni. Rad bi pa videl, kaj boste pripravili za svečan sprejem partizanske patrulje. Tovarišem sem sporočil Vašo bojazen, pa so mi odvrnili, da bodo res prišli k Vam, zato se pa kar pripravljajte, da jih boste še bolj presenetili.

Za pisemce pa najlepša hvala!

Vaš urednik.

Še enkrat: Ko so se izletniki vračali . . .

Ker so podatki, ki jih navaja S. Kuhar v članku »Ko so se izletniki vračali . . .« netočni in žalijo prizadete učiteljice, Vas prosimo, da objavite sledeče:

Ker na železnici navadno ne rezerviramo vagonov, smo bile zaradi velikega števila učencev prisiljene vstopiti v dva vagona. Popolnoma neresnično je, da bi že v Celju bil nered in da bi se otroci razkropili po vsem vlaku, kakor to pisec navaja. Ker je v ta vlak vstopilo mnogo izletnikov iz večih šol, sta dve učiteljici iz skupine, o kateri govori pisec, v skrbi, da se otroci ne bi pomešali med druge skupine, obšli nekaj vagonov in preštele učence. Pretirana je trditev, da so se učenci »sprehajali« iz vagona v vagon po nezavarovanih prehodih. Resnici na ljubo bodi povedano, da sta res dva učenca šla iz enega vagona v drugega in preštela svoje tovariše, in to je tudi edino, kar ni bilo morda pravilno. V pojasnilo bodi povedano, da sta oba zelo samostojna in zanesljiva, zato jima pa učiteljica lahko zaupa. Neresnično je tudi, da bi vse tri učiteljice sedele skupaj in kramljale, ko jim je pa bila edina skrb varnost otrok in so zato skoraj ves čas sedele ločeno.

Če bi pisec bolje poznal učiteljice, o katerih piše, bi si ne upal trditi, da zanemarjajo svoje dolžnosti. Morda je katerega potnika ali sprevodnika vznemirjala otroška razigranost, ki pa ni presegala dovoljene mere in zato jim nihče ne more očitati, da so storile kaj nepravilnega.

Starši so pokazali tudi zaupanje do učiteljic, ki že več let vodijo učence na izlete in potovanja, pa doslej še ni bilo vzroka za razburjanje. Tudi tokrat si učiteljice ne morejo očitati, da niso vestno opravile svoje dolžnosti.

Prizadete učiteljice

Pomurski vestnik — Izdaja Časopisno in založniško podjetje »Pomurski tisk« v Murski Soboti — Direktor in odgovorni urednik Jože Vild — Uredništvo: M. Sobota, Trubarjev drevored 3/II. — Telefon 1-58 Uprava in oglasni oddelek: Murska Sobota, Kocljeva ulica 7 — Tel. 55 — Naročnina: četrtletna 100, polletna 200, celoletna 400 dinarjev — Tekoči račun pri Narodni banki 641-T-608 v M. Soboti — Tisk Pomurske tiskarne v Murski Soboti.